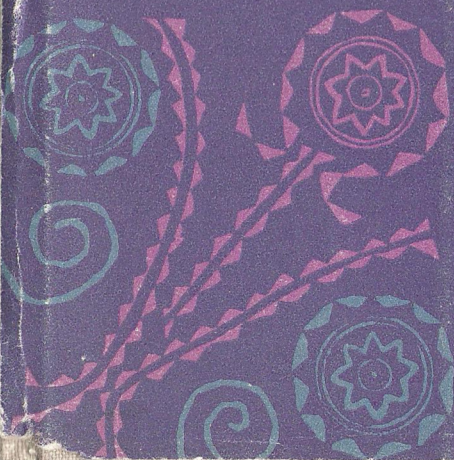
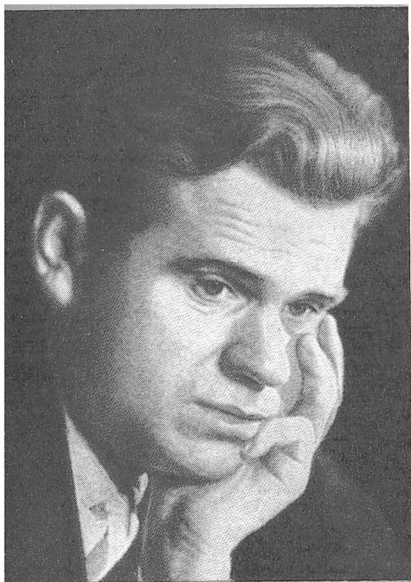

52
P 31

ПЕТРО
РЕБРО

Предмет

ПЕТРО

РЕБРО

*Запорізька
веселка*

ЛІРИКА
САТИРА Й ГУМОР

Видавництво
художньої
літератури

КИЇВ
1967

ПІСНЯ ЗАПОРІЖЦЯ

Гортаєш сторінки цієї книги, перечитуєш поезії — і на тебе віє теплом рідної землі. Ти відчуваєш свіжість її вітрів і радість травневого грому. Перед тобою постають дніпровські світанки і вечори з вишневим небом над невгасаючими мартенами, над просторами запорізькими, над тихою ліричною річкою Бердою. І якщо ти ніколи не бував у тих краях, де народилася пісня, ти їх відчуєш, побачиш, а може, і повториш за поетом:

Ні, ти не знаєш добре України,
Якщо на Запоріжжі не бував...

Повіривши в поетову любов, ти підеш за ним. Читаючи книгу, зустрінеш людей душевної щедрості і краси, людей мужніх і роботящих, чуйних і скромних. Всіх їх об'єднує віра в чудодійну силу колективної праці і, як писав О. М. Горький, «усвідомлення високої мети, поставленої перед ними генієм Леніна». Поезія Петра Ребра пройнята вірою в таких людей, сповнена глибокої пошани до них. І в цьому — її глибокий зміст, її привабливість, її цінність.

Про Петра Ребра можна сказати словами відомого поета: біографія пісні моєї і в мене — одна. Ця єдність позначилася на його поезіях

життєвістю тем, щирістю, ясністю і цілеспрямованістю слова. Поет, як і герой його творів, невтомний у труді. Він у пошуках слова, яке б, виграючи всіма барвами, з росяною прозорістю співало про казкову силу праці, що перетворює людей і життя. Це засвідчує не одна сторінка цієї книги, в яку відібрано найкраще з кільканадцяти збірок поета.

Закоханий в життя, в людей праці — в людей духовної бадьорості, поет виступає проти зла і, зокрема, проти міщанського індивідуалізму та байдужості.

Посередодня літа чи весни,
Коли півсвіту в літєплі проміння,
Висять, зібгавши крила, кажани
В кутку, де тїнь, де більше павутиння.

Нещасні, сліпоокі кажани!
Чи ж довго ще триватиме ваш сон цей?
На біса ваші крила, раз вони
Не помагають линути до сонця!

Критика справедливо підмітила, що обдарування Петра Ребра розвивається трьома лініями — лірика, сатира і гумор, вірші для дітей, яким, до речі, притаманні гумористичні інтонації. І все ж, оцінюючи його здобутки, помічаєш, що він найяскравіший в ліриці.

В лави післявоєнного поповнення прийшов оригінальний поет зі своєю темою, з широким баченням світу. Саме ці особливості таланту відчувалися вже в першій збірці «Заспів», яка побачила світ років десять тому. Відтоді зір письменника сягає ще дальших обріїв. Слово зазвучало точніше, тематика поезій поширилась, хоча корінням своїм ще міцніше вросла

в землю Придніпров'я. Це засвідчують книги «Родичі сонця», «Вітер з Дніпра», «Проміння серця», «Людяність». І не випадково запорізькі сталевари, публікуючи лист до поета, оцінюючи його книгу «Родичі сонця» підкреслили:

«Про нашу професію — горду професію металургів — написано багато і, здавалось, важко по-новому заговорити про неї, але, читаючи вірші з цієї збірки, переконуєшся, як свіжо і оригінально звучать вони. Ми любимо свій труд, не легкий, але захоплюючий, творчий, можна сказати, навіть поетичний. Поет глибоко розуміє це...»

Очевидно, не тільки розуміє і знає людей дерзновенної праці — поет всім серцем відданий герою нашого часу, закоханий в нього. Любов ця і породила немало хвилюючих поезій широкого громадського звучання. І це стосується не тільки циклів про сталеварів чи енергетиків Запоріжжя. Промінням щедро серця пройняті зворушливі твори про хліборобів рідної Білоцерківщини, про однополчан, про космонавтів і будівельників.

Перечитуєш ці вірші, і перед очима постає образ рідного краю, на просторах якого люди праці і подвигу виявляють свою чудодійну енергію творчості на благо народне. Їх еднають священні закони інтернаціоналізму, почуття власної гідності й обов'язку перед людством.

Роздуми над пережитим, сміливий погляд у майбуття, глибока пошана до людини знайшли своє втілення у віршах, що народилися з-під пера поета, який живе і працює в легендарному місті — в Запоріжжі. В чутливому

серці поета знайшлося багато схвильованих, правдивих слів про свого сучасника, який варить сталь і засіває ниву, злітає в космос і висаджує квіти на проспектах, звеличених іменами героїв.

Про прапор нам мовить колір,
Про вітер — дуби нахилені,
Про ниву — стозерний колос,
Про сад — наливні плоди.

Про пташку нам мовить щебет,
Про море — вали намилені,
Про пісню — хороше серце,
А про людину — труди.

Кращі поезії цієї книги приваблюють умінням поета просто і яскраво змалювати риси вдачі людей, котрі по праву можуть сказати про себе:

Як добре серцем відчувать,
що ми —
Бійці, а не утриманці епохи.

В багатьох віршах вдало поєдналися пристрасть публіциста з ніжною закоханістю лірика, який співає про тих, для кого

Праця стала любов'ю нашою,
Еталоном людського духу.

А для таких людей дороге і священне кожне добре діло, звершене чи накреслене, скроплене їхнім потом, осяяне їхньою мрією. І читач знайде в книзі чимало віршів, строф чи окремих рядків, які хочеться перечитувати й за-

пам'ятати, щоб вони завжди були з тобою, як
вірні друзі.

Спішіть рідну ниву засіяти
І більше дерев посадить,
Спішіть подружити, помріяти
І руки свої натрудить.

Серця бороніть од ворожого,
Паліть, викорчуйте зло,
Спішіть більш зробити хорошого,
Щоб потім
не пізно було.

Глибокою людяністю пройнята громадянська лірика Петра Ребра. Це ж можна сказати й про його інтимну лірику. Вони нероздільні в його творчості, як два крила у леті. Прочитайте цикл «Любов», і щось ніжно й владно торкнеться струн вашого серця. Вас схвилюють вірші «Очі матері», поезії про доньку і чисте, як сльоза, слово про кохання...

Хмарки спинились — і нікуди
Не хочуть звідси в даль пливти...
Природа ніби ждала чуда...
І чудо сталось —
вийшла ти!

Закінчуючи цю коротеньку передмову до книги молодшого товариша, мені хочеться нагадати слова Максима Рильського. Слова ці адресовані іншому поетові, але я гадаю, що вони певною мірою стосуються і автора збірки «Запорізька веселка»:

«...Ви романтик у своєму пристрасному баченні світу, в своїй жадобі яскравого, високого, прекрасного, в умінні бачити на землі те яскраве, високе, прекрасне...»

Я добре знаю Запорізький край, його щедрі барви. Я люблю своїх земляків, які, шануючи подвиг перших дніпробудівців, перших сталеварів, хліборобів перших степових комун, вже не одне десятиліття достойно множать їхні традиції. І мене хвилює щире слово поета-запоріжця, яке відкриває дорогоцінні скарби душі людської. А ще радує ця книга сподіваннями на майбутню, ще яскравішу зустріч з поетом.

Микола НАГНИБІДА

Лірика

ОГНЕПОКЛОННИКИ

Над краєм, із легендами зарученим,
Не вицвіта вишнево-сизий німб.
Чи це не тут, над світляними кручами,
Тепер богів огненних справ Олімп?

Чи не вони, високі повелителі,
Роздмухують заграву до небес
Над плесами, блаватністю залитими,
Над див'ям, на імення Дніпрогес?

Я бачив їх. Нічого надприродного.
Їх видає лиш усміх ув очах,
Смаглявість серед січня прехолодного
Та, може, лапідарність у речах.

А так — як ми: земні, прості, не обрані,
Звичайні-звичайнісінькі вони
І мріють, як і ми,— аби на обрії
Не скалилась мертвотна тінь війни,

Аби сини зростали в сонці й злагоді,
І в днині чулась радість — не печаль,
І на землі, де сяли шаблі прадідів,
Бурштинно пламеніла мирна сталь.

Як люди вдачі мужньої, зухвалої,
Вони відроду впевнені, либонь:
Вогонь, що зайві домішки випалює,—
То душу очищаючий вогонь.

О прометеї, вибронзені спекою,
Осінені салютами доби,
Коли йдете з роботи ви проспектами,
Доземно уклоняються дуби.

І клетотять мартени, наче кратери,
Прудкі турбіни крутяться чимдуж,
І вдалині, за Хортицею-матір'ю,
Громів оркестри хвацьки грають туш.

Зірки вгорі цвіркочуть, ніби коники,
Світ маковіє в маєві жар-птиць...
Хвала вам, земляки-огнепоклонники,
Приборкувачі криць та блискавиць!

* *

*

То тішусь, немов дитина: іще ж бо, мовляв,
не вечір.

То йду, як прочанин, в завтра — вимолюю гожу
днищу.

То лину душею в літо, що колосом защебече,
А то виглядаю осінь — її золоту путину.

То жду: новий рік розсипле сніжинок пухнасте
скерцо,

То марю: ось-ось від травня чуткі здетонують
канши...

Отак у моєму серці, отут, під пругким реберцем,
Живе, я б сказав, одвіку, мов білка в дуплі,
Чекання.

Чекання святешно-світле, жагучо-неутолиме,
Чекання цнотливо-мудре, усміхнено-соромливе,
Чекання доброго діла, чекання свіжої рими,
Чекання теплого слова чи то озонної зливи.

Чеканням мій день прожитий, чеканням пропахли
думи.

Воно мене вранці будить зозулями чи гудками.

Чекання нуртує в венах, непаче шаленство струму,
І сили мені потроює, й їх спопеля — Чекання.

Для мене воно — і опіум, і найсолодший трунок.
Без нього незмога жити, як в космосі без скафандра.
Бо очі чекають на сонце, а губи — на поцілунок,
А руки — на працю-втому, а ноги — на звабні
мандри.

Чекаю — останню бомбу на борони переплавлять,
Розтоплять північну кригу, й приручать жаскі
вулкани,
І виріжуть жовч сварливим, а пам'ятники
поставлять
Лиш тим, що в житті ніколи тих почестей
не шукали.

Чекаю — епоха вдячна для людськості мир
народить,
І зорі над світом зйдуть — лиш ленінської
чеканки,
І всі матері одержать від уряду нагороди,
Бо їм ліпше всіх відомо, що значить воно, чекання.
Хай доля не вельми пестить, хай всоте поти
проллються,
Хай критиків стріли гострі над вухом пропіють
тонко,—
Дідизни я не зречуся, від мрії не відступлюся,
Чекання ж я колисатиму, паче єдину доньку.

Позаду — шляхи все довпі, попереду їх все менше.
Все більше секунд щасливих нечутно у безвість

кане.

Я, мабуть, вже б збожеволів, коли б не було у мене
Того, що живе у серці, мов білка в дуплі,—

Чекання,

* *

*

Цвіт опада, а мрія квітне вічно,
Не боячись ні спеки, ні грози,—
То вабить нас, то зазирає в вічі,
То віддалік показує язик.

І ми йдемо. До неї чи від неї —
Це потім стане ясно, не тепер.
Що? Сумнів ссе? Гудуть з натуги нерви?
Хто зрікся мрій, наполовину вмер.

І ми йдемо. Все пішки, пішки, пішки
(До мрії на коні не доскачать).
Не просто йдем, сховавши шаблю в піхви,
Ні, ми долаєм з боєм кожну п'ядь.

А в очі — рінь, а в груди — зайда-вітер,
А вслід — чортополоху свист і сміх...
Це добре — жити мрією, повірте,
Якщо вона не марево, не міф.

Це добре — шпарко, молодю, азартно
Щомиті прямувати до мети
І відчувати, що завтра і позавтра —
Із кожним днем — до неї важче йти.

1966

ЗАПОРІЖЖЯ

Вогні гучать, вогні ячать, вогні звучать,
як музика.
Вони мигтять, вони ряхтять, вони летять в майбуть.
Ми пал сердець до краплі їм, вогням, віддати
мусимо,—
Ясніше наших ясних мрій нехай вони цвітуть.

Ніч за околиці втекла, сполохана, знеможена,
А з лука греблі навздогін — огненних стріл рої.
Турбіну руха не вода, а думка, на труд помножена.
То Іллічева яра думка. Труд ж твої й мої.

Що й говорити, земляки, нам щасна доля випала —
Дідівську славу берегти й нести вікам осонь.
Тут зірка зірветься в ріку — сузір'ям з неї
випливе,
Вилетиться промінь у мартен, а витече — сто сонць!

Славута м'язи розмина — луна за обрій котиться.
Мов корогву здійма завод — либонь, вдалася сталь.
Гойдає вітер на руках, як кобзу, острів Хортицю —
Безсмертя дума по дратах струмить щочасно в даль.

У думі тій пороги б'ють, бентежно шаблі
блискають,
Димлять бекети, коні ржуть і шелестить терлич.
А потім — гунають громи, вишнево крешуть
блискавки,
І виростає красень град, де клекотіла Січ.

О ти, проспектів дивовиж під зоряними тентами!
О ти, веління Вільних Рук, заковане в граніт!
Легенди творяться нові, братаються з легендами
І разом з крицею ідуть в усі кінці — у світ.

А місто лайнером летить понад віками-плесами:
Одне крило — Дніпровська ГЕС, друге —
«Запоріжсталь».
Пальне у нього — наша міць, наснага геркулесова,
А Жовтнем задана йому найвища висота!

КРИЦЯ

(Уривок)

1

Ще мліє ніч, ще сонце не встало,
А в Запоріжжі — маково-червоно.
Це значить — криця йде, нуртує, б'є
Сліпучо, вогнегрово, безборонно.
Я певен: дехто місто впізнає
Вже по тобі, ясна його короно.
І співчуваю тим, хто ще, на жаль,
Не бачив, як народжується сталь.

2

Гм, сталевар... Хтось вигадав це слово
Аналогічно слову «кашовар».
Але ж щоб сталь дзвеніла малиново,
Була міцна, зоріла, мов янтар,
Співала і сіяла веселково,—
Вкладають люди в неї й серця жар,
І розум, і наснагу на придачу.
Ні, сталь не варять — творять, мій читачу!

3

Що металург із племені богів,
Вам, далебі, відомо і без мене:

Який би смертний так ото зумів
Приборкувати царство прешалене?
Ось він стоїть у відсвітах вогнів,—
І мимоволі я прошу: — Родене,
Хоч на одну часипочку устань
І на свого «Мислителя» поглянь!

4

В очах — смішинки, помислів горіння,
Високе, в срібних блискітках чоло...
Не дивно, що їх сталь не зна старіння,
Жива, як нерв, і чиста, наче скло.
Так, це боги: для них сталеваріння —
Мистецтво, аж ніяк не ремесло.
А криця — то для них і хліб, і пісня,
І панцирне забрало для Вітчизни.

5

Вони — боги! У захваті вогонь
Їм простеля доріжки полум'яні,
Хоч сивина не омина їх скронь
І руки в них мозольні, не рум'яні,
Й дружини є сварливі в них, либоць,
І діти часом дуже неслухняні.
Та я це говорю не в докір, ні.
Вони боги, бо люди. Бо земні.

6

Ходім же в цех, де подвиги щозміни,
Де праця урочистістю вража.
Ось в німбі іскор, що немов рубіни,
Сталь плине від мартена до ковша.
Вона з вогню, як Афродіта з піни,
Виходить — тільки майстер побажа.
Виходить і квітує барвінково,
Весела і святешна, чесне слово!

7

Робітники неквапні, як завжди:
Це в них не перша плавка й не остання.
І лиш один підручний молодий,
Не в змозі приховати хвилювання,
Все нишком погляда туди-сюди:
Чи бачить хто, як варить сталь він, Ваня?
Як котиться на роботу перший піт?
Так хочеться, щоб бачив це весь світ!

8

Люблю людей, які по-олімпійськи
Спокійно йдуть щохвили на борню.
Хай перед ними не вороже військо,
А тільки піч, закута у броню.

Але ж мартен, якщо сказати по-свійськи,—
Це кілька тисяч градусів огню.
Та все ж як він не пирха грізно, яро,
Але в полон здається сталевару.

9

Минувшию у славі і крові,
У дзвоні шабель, брязкоті кайданів,
Як часто в дні невільні, горьові
Ти мріяла про велетів, титанів.
Знайомся! Нині долі пренові —
Це злитки сталі — сходять з їхніх станів.
А хлопці ж — козарлюги хоч куди!
Без оселедця? В тім нема біди.

10

Звичайно, предок не впізнав би нині
Свого нащадка. Справді, як же так?
Пачхав він на воли, на куті скрині,
Всі межі розорав (ото дивак!),
І вже він на небаченій машині
У космосі ширяє. Ну й козак!
Такому б і Сірко позаздрив дуже.
А втім, від теми відхилився я, друже.

Я славлю сталь. Її живий потік
Вливається в артерії країни.
Мав рацію поет, який прорік,
Що в сталі чути тьохкіт солов'їний.
А я додаю: в ній чутимем повік
І плеск Дніпра, і шепоти раїни.
Хоч в ній найбільше сяє — не згаса
Людського серця неземна краса.

О цар-метал! З тобою, що й казати,
Не тільки вдачі — долі в нас одні:
Для нас земля, як і для тебе, мати,
Ми, як і ти, родились у вогні.
Нас ворог сто разів хотів зламати,
Та ми лиш гартувалися в борні.
Тож недарма говорять нині всюди,
Що комуністи — це крицеві люди.

* *
*

Від пелюсткового засніжжя
Яр-веселково на душі —
Гостей стрічає Запоріжжя:
— Чолом вам, браття латиші!

— Чолом! — вам тисне руки теплі
Богдана Хмеля гордий внук,
І сам Дніпро підкову греблі —
На щастя! — вам дає до рук.

— Чолом! — шумлять жита у полі,
Й несуть привіт вітри весни
Від української тополі
До прибалтійської сосни.

— Чолом! — вітає, як годиться,
Підбивши свій зелений чуб,
Ровесник вашої столиці —
Наш запорозький велет дуб.

О дум висока одностайність!
Переклик збратаних сердець!
В театрі Щорса мовить Райніс:
— Вій, вітерець! Вій, вітерець!

Що вище є за дружби сонце?
Воно — над гори і моря.
Рижанин Тільберг вклав у бронзу
Свою любов до Кобзаря ¹.

Проліг невидимий гостинець
Від Даугави до Дніпра.
Схилився над Лацісом вкраїнець,
Латиш читає Гончара.

Одні пісні в нас — незакуті,
Шляхи і мрії в нас одні.

Горіть, сузір'я, на Славуті —
Від вас видніше й на Двіні!

1965

---

¹ Я. Т і л ь б е р г — видатний латиський скульптор, автор пам'ятника Т. Г. Шевченкові у Петрограді (1918).

* *

*

Історики, ви фактом цим не гребуйте,
Тут, далєбі, закономірність є:
На місці пракозацької Нешкрєбівки
Столиця крицетворців устає.

Суремна, мудрочола, розузорєна,
Здається, з пісні впливла вона.
Пригляньтесь-но, вона сягає корєнем
В гніздов'я побратимів Богуна.

Не скажуть вам папіруси й пергаменти
Того, що я душею зрозумів,—
Концертний зал піднявся на фундаменти
Обвуглєних козацьких курєнів.

А де вітри носилися тарпанам
І де тарпани мчали, як вітри,
Завод під хмари пророста тюльпанам
В родючі придніпровські вечори.

Над містом ніч, як скресла крига, плавиться
Й потоками в жаркі ковші біжить,
Бо дружать із вогнем запоріжсталівці,
Як їх прудивус-прадід вмів дружить.

Його жага дубовим соком піниться,
А сміх — із наших прискає очей,
Бо в наших венах предків кров проміниться,
Як наша кров у правнуках тече.

1965

МОЯ ГАЛАКТИКА

З ночі — одні лиш клаптики:
Сниться світання плесу.
Здрастуй, моя галактико —
Кетяги Дніпрогесу.

В сяйві дорога горбиться,
Сяйво тополі місяць.
Ой Запоріжжя й Хортиця,
Ви — мов Земля і Місяць.

Вікон чотирикутники
Літепло ллють у вічі...
Ви ж нам, вогні, супутники
Вірні, немерхні, вічні.

Скільки б вас не відкрили ми —
Вік вам ярїть огнисто
Й плавати ескадрильями
По небозводу міста.

Кулям вас не прострелити,
Часу не взять в неволю:
Ви — як пругкі пропелери —
Рухаєте нам долю.

І за дуби, до обрію,
Щогли крокують хвацько.
Щедрою, вельми доброю
Стала земля козацька.

Там, де ходила колами
Тирси студена піна,
Соняшник марить бджолами,
В колосі зріє пісня.

Там, де славуття падало
Скелям на смаглі спини,
Чешуть блаватне прядиво
Лопатями турбіни.

Де ж сіроманці квилили —
Заграв густе осопня:
З наших артерій вилились
Краплі нічного сонця.

Знаєм, зірки, мов з яблуні,
З неба летять додолу.
Ви ж, красотою зваблені,
Не впадете ніколи.

Вам не тьмяніти злякано —
Плунуть в майбутть без весел...
Здрастуй, моя галактико —
Кетяги Дніпрогесу.

* *
*

Вдень зірок не видно. Це не значить,
Що зірок немає взагалі.
Зможете ви легко їх побачить,
Як Земля опиниться в імлі.

Так і люди. Їх серця промінні
Краще ви відчуєте тоді,
Коли вам затьмарять обрій тіні,
Коли ви опинитесь в біді.

1965

МІЙ ДНІПРО

* *
*

Вже по хвилях твоїх не човни і не човники —
Мчать баскі кораблі, кожен віком пропах.
Їм зі скелі дуби, мов козацькі полковники,
Ніжно зорять услід з-під зелених папах.

Скільки бачити їм, цим дубицям, судилося!
Скільки чути пісень і ридань довелось!
Нашим предкам у снах, тільки в снах, мабуть,
сНИЛОСЯ
Це годиння Дніпра, це заквіття колось.

Втім, і сні їх не раз розлітали, сполохані,
Й мрії падали ниць від ударів земних...
Дніпрогеси встають, в нашу землю закохані,
І юніє земля, бо закохана в них.

А Попович вгорі, незнайомий зі страхами,
З побратимами сходить на зорні мости.
Їм зі скелі дуби, знай, махають папахами
І шепочуть услід: — Хай вам, внуки, щастить!

* *

*

Нехай же всі про те почують,
Що розповів Дніпро мені!
Тепер я знаю, де ночують
Громи ревучі весняні.

Їм до смаку дніпрове лоно.
Там, де гуляють вдень соми,
Де сяють бакени червоно,
Сплять богатирським сном
громи!

У головах — вали слухняні,
В ногах — перини берегів.
Над ними — запахи духмяні,
Що вітер носить із лугів.

Отут громів міцніють м'язи.
Отут їм сняться диво-сни.
А ви не бачили ні разу,
Як прокидаються вони?

Спочатку чути тільки шерех,
А потім гул,
а потім грім —

І вже дрижить від хвилі берег,
І скаче блискавка на нім!

Тих блискавиць у літню пору
Шуга немало над Дніпром.
Звідсінь вони стартують вгору!
Дніпро їм — крацій космодром!

А відшумлять озонні зливи —
І торжествує все живе.
Й Дніпро, оновлений, щасливий,
Крізь арку райдуги пливе.

* *

*

Нам до душі його свобода,
Урочий плин і віща врода.

Вітчизно моя,
дідизно моя,
люби його,
як і я!

Він вірний цій землі-красуні,
До нього йдуть за віном юні.

Ой мавко моя,
русявко моя,
люби його,
як і я!

Спрадавна з ним дружити — щастя.
Від нього сили нам додасться.

Оксанко моя,
дніпрянко моя,
люби його,
як і я!

* *
*

У дні війни, як щит країни,
На себе брав ти без кінця
Снаряди, бомби, кулі, міни,
А на тобі — нема й рубця.

Які рубці! Ти став ще дужчим,
Помолодів іще, либонь.
Чи знаєш ліки надцілющі?
— Так, знаю.

— Що?

— Людську любов!

* *

*

Повірте: я його не видумав —
Він, мій Дніпро, живе в мені.
У ньому видимо-невидимо
Перлин поезії на дні.

Я відчуваю, як він вергає
Важучі лопаті у дум,
Вливає в мускули енергію,
У спраглі вени — синій струм.

Своім Дніпром ущерть наповнений,
Не йду — лечу у далеч гін.
То не біда, як раптом повинню
У травні розіллється він.

Я не боюся — я люблюся,
Коли він вийде з берегів.
Я за одне лише турбуюся —
Щоб мій Дніпро не обмілів,

Щоб не застоювався нітрішечки
І осокою не заріс,
Щоб горді лайнери — не трісочки —
Він на собі до моря ніс,

Щоб у здоров'ї, в силі-дужості
Дніпра котилися вали,
Й пороги старості, байдужості
Його спинити не могли!

1964—1965

* *
*

Він вірші дегустує, як вино,
Прицмокує, облизується навіть.
В поезію залюблений він? О!
Якщо любов це, що ж тоді зненавидь?

Ні, вірші — не вино, а швидше кров —
Яриста, силодайна, незмертвіла,—
Щоб у людини був певнішим крок,
Щоб молодість не полишала тіла.

А надто — серця! Ода чи сонет —
Вони тепло розносять кожним словом.
Поет — це донор (якщо він п о е т),
Що кров дає і хворим і здоровим.

З цієї крові анігич пуття
Лише для нищих і пластмасолобих.
Для інших же дає вона життя,
Звеселює природний кровообіг.

Цю кров безлітно людськість береже,
Несе в собі, не тринькаючи всує.
Кров Пушкіна, Шевченка, Беранже
У венах новочасності пульсує.

1965

НАЙЗЕМНІША З ПОЕТЕС

Народній поетесі Ф. А. Карпенко

Вечір з зорями на комірі по селу бредє замріяно,
А Хороше віч не склеплює: певно, жде нових чудес...
Де Ви, як Ви поживаєте, як ся маєте, Андріївно,
Найспівучіша колгоспниця, найземніша з поетес?

Хатні клопоти затримали чи, можливо, ще римуєте?
Час би вже і відпочити Вам: зазирає в вікна ніч.
Шістдесят рочечків, кажете? Знаю, трішечки
сумуєте,
Хоч на те і кругла дата ця, щоб котилась швидше
пріч.

Ще Вас надять рідні простори і стежки духмяно-
росяні,
І щодня у полі жайворон Вас у гості вигляда,
Бо те серце дружить з вічністю й непідвладне
навіть осені,
У яким живе поезія завше мудра й молода.

В ній криниць тримка морозяність, і свята
цнотливість яблуні,
І теплінь руки мозольної, і душі людської цвіль...
Вашим словом зачаровані, Вашим співом чистим
зваблені,
Ми Вас просимо, Андріївно, молодисто молодіть.

Вітер віку, хоч і дужий віч, добрі мрії
не остуджує,
Тільки жаль — роки покосами за плечима полягли...
Знаю, спершу соловейки Вас прийняли до себе
в студію,
А вже потім Вас письменники в свою Спілку
прийняли.

Хай довіку ж Ваша нивонька буде радістю засіяна,
Хай натхнення Вас нев'януче у полон бере щодень!
...Ранок з зорями на комірі по селу бреде замріяно,
А Хороше віч не склеплює: жде від Вас нових
пісень.

* *

*

У цих словах така незвичність,
Аж кров холопе: «Вмер поет...»
Але ж поет — це син твій, вічність,
Сурмач твій, речник і повпред!

Поет — це правда, котрій любо
З ясними римами дружить.
Чи б'є мороз, чи ллє, як з луба,—
Йй в чеснім слові завше жить.

Це — сповідь віку, одкровення
Людських галактик і світів.
Це — неминучість, це — натхнення
На веслах дум і почуттів.

Поет — це пульс епохи, врода,
Йї щотливість, чистота.
Огнем поезії природа
Йому крізь серце пророста.

Німа для інших і незрима,
Вона із уст його луна,
І огляда його очима
Свою довершеність вона.

На те й народжений, щоб жити
І не старітися сливе,
Поет живе у тлумі жита,
В калинній карості живе.

Він — іскра цвіту, сонця, раю,
Який безсмертний на землі...
Поети тільки ті вмирають,
Що не родились взагалі.

1965

* *

*

Слава — не плаття: вона не потрібна
на виріст.

Слава — не свита
з чийогось чужого плеча.

Слава отруйна,
вона небезпечна, як вірус,
Для того, хто скромності
панцир навіки втрача.

Слава надмірна
пригнічує більш, ніж огуда.

Крадена слава
свинцем осідає в крові.

Слава іржава,
якщо не у праці здобута.

Слава кульгава,
якщо ви душею криві.

1965

* *

*

Буває часом вельми трудно
Від тихих жур, від ситих кар,
І я, здається, худну, худну,
Немов настінний календар.

Дарма, співають в мене очі
Чи в них боління запеклось,
Але щодня, але щоночі
Назавше я втрачаю щось.

Світання усмішку дитячу,
Цьотливу синь коханих віч
Уже я завтра не побачу,
Уже це втрачене навек.

Ще милий погляд заіскриться,
Ще ранок златно зацвіте,
Але ніщо не повториться:
Все буде те і вже не те.

Так в суеті, у щасті, в горі,
У балачках, у праці, в сні
Втрачаю я, як небо — зорі,
Чуття, і думи, і пісні.

Втрачаю все, усе втрачаю,
І над усе мені шкребе,
Що зовсім я не помічаю,
Як я втрачаю і себе.

1965

* *

*

Бурульок дзвін чи ксилофон це?
Чи хто діткнувся до струни?
Це золоті куранти сонця
Б'ють час народження весни!

У кожна вулицю, завулок
Їх бій ранковий долина.
І вже душа гуде, як вулик,
І мрія парус напина.

Дзюркоче жально на дорозі
Студеність синьої зими.
І, зачудовані, на розі
Вже чуєм запах безу ми.

І віра стука нам у груди,
Що завтра вибруниться віть,
Що більше сивих зим не буде,
А буде лиш весна ясїть,

Що світ добра по вінця повен,
Що в морі сонця і тепла
Пливе Земля, немовби човен,
У царство щастя, а не зла.

1964

* *

*

Про прапор нам мовить колір,
Про вітер — дуби нахилені,
Про ниву — стозерний колос,
Про сад — наливні плоди.
Про пташку нам мовить щебет,
Про море — вали намилені,
Про пісню — хороше серце,
А про людину — труди.

1964

* *
*

Ракети на галявині я бачу.
Це — наше слово, із металу куте.
Вони у небо дивляться, одначе
Націлені війні у серце люте!

Війна німує, хоч страшенно зліється,
Бо варто їй лиш повернути шию —
І ці ракети, наче блискавиці,
Її на місці до землі пришиють!

А їй же сняться вичавлені гони,
Мертвотний попіл атомного виру...

Стоять ракети наші, мов колони,
Що на собі тримають ношу миру.

1964

ВЕЛИЧАЛЬНА ПАВЛОВІ ПОПОВИЧУ

Вогні, палайте! Труби, гостя славте!
Тікай хоч і до полюса, зима!
Поповича — героя-космонавта —
Сьогодні Запоріжжя обійма!

Дуб запорозький зашумів у вітті,
Струснув віки і гостя привітав:
— Вже сім століть, як я живу на світі,
Але таких козаків не видав!

Я знав Сірка, Залізняка, Богдана,
Кінебаса я знаю, Лободу,
Але такого ще, як ти, титана,
Ні, не було у нашому роду!

А місто — помолодшало неначе,
Звело півсотні димарів-трембіт:
— Ласкаво просим, зоряний козаче,
На землю трудових і ратних битв!

Це тут розквітла слава Дніпрельстану,
Це тут Слаута в парус греблі б'є,
Звідсіль колись січовики султану
Відправили посланіє своє.

Того листа вже знає вся планета,—
Він радує і веселить усіх.
Той лист, як триступінчата ракета,
Доніс до нас гучний козацький сміх!

Лист не дарма згадали ми козацький.
Нехай сьогодні недруг пам'ята:
Син козака Павло Попович хвацько
У космосі дописував листа!

Йому сама Венера усміхалась
І шепотіла ніжно: «Сину мій...»
До нього справжні зорі залицялись,
Та він лишився відданим земній!

І ось тебе ми міцно обіймаєм.
І нам здається в цей суремний час:
Ти схожий на Гіталова, Мамаю
І — трішечки — на кожного із нас.

Це ти, здається, зводив у натхненні
І греблю, і десятки корпусів,
А нині сталь зварив таку в мартені,
Що з задрощів наш ворог окосів!

А ще ж співак який ти! І для тебе
Найбільші в світі зали замалі,
Бо не на сьомім, а на сотім небі
Співав ти пісню отчої землі!

Малеча простяга тобі долоньки,
Жде в гості кожне місто і село.
На всій землі батьки синам (і донькам!)
І досі ще дають ім'я Павло.

Тебе, як сина кривного і друга,
Вітає сонцесмагий Дніпроград:
— Живи сто літ, наш славний козарлюго!
Злітай сто раз у космос і назад!

1964

ШЕВЧЕНКО

Кипіли в нім моря любові й туги,
Сплітались долі Гонт і варнаків.
На тілі в нього запеклися смуги
Від батогів, що били кріпаків.

Не цар судив його, презирства повен,—
Він над царем свій правий суд вершив.
В нім жив Дніпро — наш голубий Бетховен,—
Як сам поет в піснях Славути жив.

Він був титаном в радості і в муці,
Він був богатирем з богатирів.
В його рядках цвів племінь революцій,
Дух прометеїв, геній кобзарів.
Його устами говорило людство,
Як він устами людства говорив.

1964

СТРІЛИ

Платонові Вороньку

Вірші линуть із серця у світ,
Наче з лука оперені стріли.
Ті — у ціль попадають як слід.
Інші — мимо, дивись, полетіли.

Той — неначе стріла заважка,
Що у землю втикається вістрям.
Той — мов стрілка занадто легка,
Що убік повертає — за вітром.

Стріли, стріли, співучі рої,
Вам вражати людей — не мішені.
Ми метаємо стріли свої
У високі хвилини натхненні.

Тільки б дума жила дніпрова,
І кружляли над квітами бджоли,
Тільки б душ молодих тятива
І не слабла, й не рвалась ніколи.

Чи ти сивий поет, чи юнак —
Хай завжди буде лук безвідмовним.
Хай довіку місткий сагайдак —
Твоє серце — тих стрім буде повним!

Бачу: стрілам назустріч ідуть
Кучеряві серцями і чуйні.
Хай же стріли їх наші минуть,
Якщо будуть ці стріли отруйні!

А якщо в них сердечності шал,
А якщо в них обожнення лету,
Хай вражають вони наповал!
Що ще можна бажати поету?

1964

* *

*

У поета серце зверху — не в грудній воно клітині,
Не захищене од вітру, кпинів і образ.
Все йому ляга на серце, як і будь-якій людині,
Тільки все його вражає дужче в сотні раз.

Крають серце людські біди: і хвороби, й чвари,
й зради,
Та поет не жде спокою — йде щодня на герць.
Ой ти, доле нерозумна! Щоб було поету дати
Не одне маленьке серце, а хоч сотню серць!

1964

* *

*

Чи лине в небі наш супутник,
Чи ллється пісня з-за дібров,—
У всьому бачу я трикутник:
Сталь, хліб насущний і любов.

Незримо він єднає душі,
Яким жадані на вікі,
Звичайно, не трикутні груші,
А із п'яти кутів зірки.

В нім — цнота малъв, і домен майво,
І дух землі, що тлін зборов.
Ці три кити наш день тримають:
Сталь, хліб насущний і любов.

Я славлю цей трикутник, друзі,
Бо там не візьме серць іржа,
Де поріднилися в союзі
І праця, й розум, і душа.

Його ми оплатили кров'ю,
Бо він — основа всіх основ,
Бо сталь — то міць, а хліб — здоров'я,
Ну, а любов — то є любов.

1963

* *

*

І день і ніч немає сну мартенам:
Відчувши у грудях натхнення шквал,
В співавторстві із полум'ям шаленим
Вони, як пісню, створюють метал.

А щоб та пісня вийшла задушевна
І в печах не згасав наснаги жар,
Слідкує за мартеном пильно й ревно
До чорноти засмаглий сталевар.

Дарма, що тут і в січні люта спека,—
Він кожен день виходить на борню
Й нагадує то вельзевула з пекла,
То бога — повелителя вогню.

Бувають в нього успіхи й невдачі,
Та не бува байдужості в душі,
Тому й металу струмені гарячі,
Неначе магна, рвуться у ковші.

Мартен, як гейзер в панцирі, клекоче,
Об стіни печі б'є крилом вогонь,
Та сталевар йому погляне в очі —
І поглядом приборкає його.

Замріялись підручні бронзочолі,
На плечі іскор сиплеться емаль...
Від зіткнення вогню й людської волі,
По-моєму, народжується сталь!

1963

* *

*

Я обожнюю ранок: попереду — день!
Як багато ще можна зробити —
Посадити дерев, написати пісень,
Нанести своїм друзям візити.

Вечір — ні, не люблю: точать душу думки,
Розпинають її, наче бранку,—
Те не встиг, те прогавив... Так пройдуть роки!
Знову жду, як амністії, ранку.

1963

* *
*

Сині, сірі, карі очі...
Берігти їх ревне слід:
Через очі дні і ночі
Серце дивиться на світ.

Чи то брижиться озерце,
Чи стоять сади у сні —
Все це бачить, бачить серце
В перископи чарівні.

Бачить маки на окопі,
Сонця ружжя не скупе...
Не було б цих перископів,
Серце б вік було сліпе.

1963

* *

*

А буде так! Єгови, Магомета,
Аллаха, Саваофа, Вишну, Будди
Навік зречеться матінка планета
І навіть їхні імена забуде.

Заіржавіють на гвіздках кадила,
Спорохнявіють у кутках ікони.
На всій землі не знайдеться людини,
Яка б уміла бить комусь поклони!

1963

КУБА

Рознесіте, вітри-волелюби,
Передайте у всесвіт, антени,
Що яріють над островом Куби
Ці слова: «Не чіпати — смертельно!»

Не чіпайте, бо між Кубою й нами
Протяглися невидимі струни.
По тих струнах і днями й ночами
Йдуть напруги високої струми.

З наших серць кіловати любові
По тих струнах течуть аж до Куби.
Не хапайтеся руками, панове!
Спопелить вас цей струм, душогуби!

1962

ОБЕЛІСКИ

Всюди обеліски з сірого граніту...
Скільки під собою доль вони таять!..
Всюди обеліски — по усьому світу,
Наче грізні знаки оклику, стоять.

Вслухайтеся, люди, як кричать стоусто
На усій планеті брили кам'яні:
— На землі нас нині стало дуже густо,
Та ще більш солдатів впало на війні.

Хай тепер до всього їм уже байдуже,
Перед тим, як впасти на розриту твердь,
Вірили солдати, що життю послужить,
Людськості послужить їхня рання смерть.

Вірили солдати: це останні жертви.
Тільки мир і щастя будуть після них...

Люди, обеліски ставлять не для мертвих,
Обеліски ставлять для живих!

1962

* *
*

Самі того не помічаючи,
На цій планеті все ми любимо,
Від крихти ґрунту починаючи
До вогнебарвних фресок Врубеля.

Не вбить ні градом, ні морозами
Троянду нашої любові.
Ми цілий світ у серці носимо
І новий світ прийнять готові.

Він у душі — мов у люстерці.
І це, нівроку, символічно:
Адже в усім, що носим в серці,
Самі ми будем жити вічно!

1962

* *

*

Здавалось би, давно відомі факти
І для гризот це зовсім не причина:
Між велетенських зоряних галактик
Планета наша — крихітна мачина.

Летить вона по завченій орбіті,
Мов порошок, сонцем осіянна,
І те, що ми із вами є на світі,
Не знають, певне, навіть марсіяни.

Але... чи варт журитися, поети?
Хай інше непокоїть нас усюди:
То не біда, що в нас мала планета.
Біда, що є на ній маленькі люди.

1962

* *

*

Відверто вам кажу: ненавиджу півтони —
Не біле і не чорне, не добро й не зло.
Щоб часом перше в друге десь не перейшло,
Між ними мусять бути, я думаю, кордони.

Як ворог — не ховай отруйнеє жалó,
Як друг — повинен бути надійнішим патрона.
Проміжного — нема. Лише міщанство сонне
Півтонами бажа прикрити своє мурло.

На світі правда є. Півправди нам чужі.
На світі сонце є — святочне і червоне.
Воно жаске для лжі, для злодія, ханжі.

Відверто вам кажу: ненавиджу півтони.
Лише любов і гнів живуть в моїй душі,
Як в атомнім ядрі нейтрони й позитрони.

1962

БОРИСПІЛЬ

Сосни марять шугнути ракетами в київське небо.
Очевидно, ввижається їм огневий космодром.
Тут заспівують лайнери пісню, Бориспіль, про тебе,
А кінчають її десь аж там, за бузковим Дніпром.

Пісня їхня коротка, та довго ялини
Їм вдивляються вслід з-під голчастих долонь.
Гордим птахом себе почува тут людина,
Що ж до птахів — вони задрять людям, либонь.

Гул моторів — як швидкостям приспів,
Літаки — мов куплети пісень...
Часто снишся мені ти, Бориспіль,
Хоч у тебе я був тільки день.

Сняться кедри лапасті,
Літаки в вишині...
Космонавтське щастя
Зрозуміле мені!

1962

* *
*

Серце — червоний клубок почуттів.
Мусиш його розмотати:
Другу — любов усю, ворогу — гнів,
Пісні насагу віддати.

В серці людському доволі добра —
Щедрим будь всюди і завше.
Жаль, коли хтось молодим помира,
Серця клубок не почавши.

Зовсім безслідно ідуть в небуття
Ті, що людей не любили,
Ті, що клубок берегли все життя
Й цілим взяли до могили.

Людам чуття мого серця ясні:
Ними, либонь, я багатий.
Тільки б не вмерти раніш, ніж мені
Вдасться клубок розмотати!

1962

* *

*

Я над усе люблю червоний колір:
Це колір Революцій, Мрій, Держав!
Він в січах відвойований, у герці
З відсталістю, із ворогом, з минулим —
Із чорним кольором безправ'я й лжі.
За колір цей батьки, діди і предки
Не раз, не двічі кров'ю заплатили
Червоною. (Хоча за чорний колір
Платили теж, але це ті, у кого
Текла у жилах чорна кров, як туш).

Червоний колір треба вміти бачить
Не тільки на знаменах пурпурових.
Хіба колгоспні вруна-оксамити
Червоними вам не здаються часом?
А бронза рук, що зборкали Славуту,
А бірюза морська посеред степу,
А кетяги земних сузір над містом,
А голубі дороги в занебессі,
Де наші космонавти пронеслися, —
Хіба вам не нагадують цей колір?

Червоний колір — повінь чудодійна,
Яка від Жовтня свій бере початок
І залива боки земної кулі,
Немов рум'янець яблуко улітку.
Тож хай зникає чорний колір кривди,
Хай вицвітає жовтий колір зради,
Хай відступа іржавий колір рабства,
Коричневий — фашизму і війни!
Ми здобули собі червону долю
В червоному горнилі боротьби!

Я над усе люблю червоний колір,
Червоність, наче очі, бережу!
Червоний колір має легіт віку,
Що обліта найдальші континенти
І їх лицем до сонця повертає.
Такий же колір мають наші плани,
І задуми, і подвиги, й пісні.
І літери, якими в серце людства
Вкарбована Програма комуністів,
Червоно сяють, бо це колір Правди!

РОБОТА

Хто там ремствує знов на клопоти,
На щоденні труди-турботи?
Та, по-моєму, навіть роботи
Заіржавіють без роботи!

Люди ж — хай і міцні, нев'янучі —
Засихають на пні без діла,
Бо ще плодить життя міщаняче
Трутоносну черву, бацили.

Ті бацили у все в'їдаються
(Не чіпають хіба що шкіру),—
Й цвіллю думка людська вкривається,
Й кров втрачає температуру.

Ті бацили страшніші шашелю:
Точать мозок людини, душу.
Вірний захист для серця нашого —
Щит роботи і шабля духу.

Мруть бацили, якщо окропите
У труді їх гарячим потом...

Так, по-моєму, навіть роботи
Заіржавіють без роботи!

1962

ШОЛОХОВ

Час невблаганний. Аж тріщать паси —
Так розкрутив маховики епохи.
І вже його проси чи не проси —
Не уповільнить біг отой нітрохи.

А жаль. В станиці знову солов'ї
Свої нічні затіяли змагання.
Заглибившись в рукописи свої,
Про тих співців забудеш до світання.

А вранці скажеш: — Ви простіть, малі,
Що я не слухав. Чесно вам признаюсь:
Мережачи листочки на столі,
Лише до свого серця прислухаюсь.

...Від люльки дим тече, а не летить,
Сіда на вуса інесем, не тане...
Цікаво знать, де плаває в цю мить
Твій корабель уяви, капітане?

Ось твій тоннаж. Стоять за томом том,
А кожен з них — на серці ряд відмітин.
І видиться: герої за вікном
Зібралися, ну просто цілий мітинг.

Про се, про те гують козаци,
Упевнені, що скоро їх запросиш,
Неначе в дім, в нові свої книжки,—
О, скільки їх ти ще у серці носиш!

Спливає ніч... Вже скоро сонце в дім
Загляне — сторінки погаптувати...

Спокійний Дон, ні хвилечки на нім,
Та шум його усій землі чувати!

1962

* *

*

Скрізь море й море... Пахне моря культом,
Однак нічого проти я не маю:
Воно у парі з сонцем, наче скульптор,
Людські тіла у бронзу одягає.

Тож і не дивно, що в цю купіль ласки
Ідуть дорослі й діти, як додому.
Тут з хвиль щодня виходять, мов із казки,
Богині із пугівками профкому.

Скрізь море й море... Хто його опише,
Коли воно під берегом хлюпоче,
Бо це ж воно здоров'ям вічним дише
І роздає його усім охоче.

Мовляв, беріть!.. Застріявся Ай-Петрі,
Легенди моря наслуха півострів...

Давайте, люди, будем завжди щедрі,
Як наше море. Адже це так просто!

1962

* *

*

Лівий берег скучає за правим —
Просить в гості прийти...
А над містом звелися заграви,
Мов червлені щити.

Скоро буде їх видно ще далі,
Бо на кожнім щиті
Повелителів красної сталі
Імена золоті.

Бачу, бачу твій труд полум'яний,
Сталеварів сім'я.
Недарма твоя дошка пошани
На півнеба сія!

1961

ДОМНА

Ще вчора гордо між сестер стояла,
Палючі іскри чвиркала убік
І, мов школярка, горновим зухвало
Показувала полум'я язик.

Робітникам пихато говорила:
— Які ви, леле, немічні, смішні!
Я — мов вулкан. Я — велетень, я — сила!
А ви тут хто? Ви служите мені.

Сьогодні домну на ремонт спинили.
Мовчить вона, мов зціпила уста.
Висять безсило труби, наче жили.
Стоїть холодна, смирна і пуста.

Не кліпають її кармінні вічка,
Не б'є жарінь, неначе із сопла...
І домна стала нижчою з незвички,
І жалісно благати почала:

— Простіть мені, простіть, молю вас, люди,
Не мучте. Я загинути боюсь.
Вдихніть мені вогонь життя у груди.
Ви — велетні. А я — піщо. Здаюсь.

1961

ДЕЗЕРТИР

Сталь любить вірність. Хай звучить це фразою
Красивою, але ж це так. А ти?
Прийшов у цех і весело розказуєш,
Що у контору вирішив іти.

На хліб легкий тікаєш — постачальником.
Ще й хвалишся, прийшовши до печей:
— Там сам для себе буду я начальником.
Там, майте на увазі, не пече.

Живи, як кажуть, в ногу з циркулярами.
Можливо, навіть матиму печатку! —
Хихикаєш. Та що це з сталеварами?
Чому спідлоба дивляться й мовчать?

В очах у них зневаги скільки й осуду!
Здається, вибухнуть — лише торкни.
Ти достеменно знаєш сам із досвіду,
Що діло швах, якщо мовчать вони.

Ти хочеш, щоб скоріш було з цим кінчено.
Та ось підходить кремез — бригадир:
— Ти не турбуйся, — каже. — Піч — не дівчина:
Скучать вона не буде, дезертир!

Тебе назад в бригаду ми не кличемо.
Однак затям собі, що це не жарт:
Хто зрадив сталі, колу робітничому,
Той навіть слова доброго не варт.

1961

ЩАСТЯ

Коли б у магазинах продавали
Його на метри, літри чи кіло —
Я думаю, що черги б не стояли
І що ажіотажу б не було.

Ну, звісно, інший — надто хто жвавіший —
Напхав би його зопалу в мішки,
Але чи був би з того щасливіший,
Я не скажу. Бо швидше — навпаки.

Сидів би він удома, склавши руки
Й посипавши на щастя нафталін.
І від нудьги страшенної й розпуки,
Напевно, скоро б збожеволів він.

А щастя на полицях в магазині
Лежало б розфасоване роки.
Над ним дзижчали б мухи в павутині
І повзали «щасливі» павуки.

А продавці, узявши в руки щастя
І показавши заводське клеймо,
Кричали б нам: — Беріть же, хай вам трясця!
Це ж перший сорт! За безцінь віддамо!

І що ж? В одвіт ми б тільки усміхались
І поспішали б у свої цехи —
Там нас верстати, блюмінги заждались,
Звідтіл до щастя нам лягли шляхи.

Бо щастя — це не те, що в руки дасться
Синицею чи навіть журавлем.
Ні, щастя тільки те приносить щастя,
Що — як фортедю — приступом берем!

* * *

*

У цім краю — вогонь усім за друга,
А люди — Прометеева рідня.
Тут сам Дніпро, зелений од напруги,
Дроти сталеві міццю наповня.

Звідділь в поля, де птаства хороводи,
Розносять щогли сонце на плечі.
Тут небо, лазурове від природи,
Яріє кумачево уночі.

А вдень, мов пензлі, височезні труби
Малюють димом сине полотно.
То новочасні зевси-крицелюби
Роздмухують мартенівське горно.

Тут думу Січі вечорами чути:
За бандуристів — хортицькі дуби.
Тут з юними турбінами Славута,
Сам Борисфен вальсує щодоби.

А береги, мостів піднявши дуги,
Неначе арфи, на вітрах дзвенять...
У цім краю усім вогонь за друга,
Тут люди — Прометеева рідня.

1960

ЗАПОРІЗЬКІ НОЧІ

Юним в ніч таку не спиться:
Світлі вулиці, бульвари,
Наче б'є крилом жар-птиця,
Кида пір'я аж за хмари.

Наче велетень кресалом
Спроквола вдаряє в кремійнь —
І вже небо запалало,
І втекла за місто темінь.

Юним в ніч таку не спиться:
Світлі вулиці, бульвари,
То в ковшах буйнує криця,
То чаклюють сталевари.

Зорі гроняться урочі,
Клени плещуть у долоні...
В Ленінграді білі ночі,
А у нас вони — червоні.

1960

* *

*

Спасибі, доле, що нам судила
У цьому краї пізнати світ.
Спасибі, нене, що ти навчила
Дзвінкої мови з дитинних літ.

Спасибі, рідні роздоли-ниви,
І вам, любисток і мак-видяк.
Я тим багатий, я тим щасливий,
Я тим пишаюсь, немов юнак,
Що ви є в мене!

А ще є друзі,
Є місто, котрому я — мов син,
Є тремковіті тополі в лузі
І жито, сяюче від росин.
Є сиві кручі, що Дніпр голубить,
І є пісні. Та які ж пісні!
Хто їх полюбить, той не розлюбить
І не зречеться і на вогні.

Живи ж і квітни, мій краю отчий,
Де хліб — мов сонце, повітря — мед,
Де кожен другий — коваль чи зодчий,
Де кожен третій — в душі поет.

1960

* *

*

Сталевари мої, громовержці дніпровського краю,
Чия криця годиться на крила прийдешньому дню.
Сталь сама у печі народитись не може, я знаю,
І не досить для цього руди чи, скажімо, вогню.

Далебі, навіть рук щонайдужчих для цього замало:
Що ті руки, якщо тільки труд вони знали та піт?
Ні, потрібно для цього ще волю, міцнішу металу,
І високе натхнення, і розуму ясного світ.

А до всього ще душу красиву і чисту потрібно,
Бо безчесній душі не підкориться сонячна сталь,
І не злине супутник, і лан не заврунеться хлібно,
Й Дніпрогеси не встануть, щоб щедро осяяти даль.

1960

* *

*

Задивилася гребля
В чисті очі Дніпра.
А на ньому ж ні хвилики —
Навіть риба не гра.

Навіть чайка не сміє
Синь крилом зачепить.
Може, сивий Славута
Зупинився на мить?

Так і є. Не воліє
Він продовжувать путь:
Він для греблі-красуні
Хоче дзеркалом быть.

1960

КАЖАНИ

Посеред́дня літа чи весни,
Коли півсвіту в літеплі проміння,
Висять, зібгавши крила, кажани
В кутку, де тінь, де більше павутиння.

Нещасні, сліпоокі кажани!
Чи довго ще триватиме ваш сон цей?
На біса ваші крила, раз вони
Не помагають линути до сонця!

1959

* *

*

Знаю: гарно це — мати зірки на пілотках
І, долаючи версти і каторжну спеку,
У солодкі хвилини привалів коротких
Надсилати листи у домівку далеку.

Знаю, гарно з коліна стрілять по мішені,
Що ніколи-ніколи не буде живою.
Гарно милої фото носити в кишені,
Щоб була вона всюди і завжди з тобою.

Гарно йти навесні польовими шляхами
З побратимами вірними дружнo у ногу.
Дуже гарно, коли тебе будять ночами
Лиш учбові тривоги.

1958

* *

*

Ні, ти не знаєш добре України,
Якщо на Запоріжжі не бував,
Де небо — то від хвиль дніпрових сине,
То, наче мак, вишневе від заграв;

Де на весь світ хоралить колосками
У січах кров'ю зрошена земля;
Де кожен дім і міст, завод і камінь
Народу невмирущість прославля;

Де сяйво з вод викрешують турбіни,
Де в печах сталь, мов сонце, виграва...
Ні, ти не знаєш добре України,
Якщо на Запоріжжі не бував.

1958

* *

*

Розливсь Дніпро... Ну чим не море!
Не хвилі грають, а вали!
Гуртом берізки білокорі
Знічев'я в воду забрели

Та й зупинились біля клена,
Тремтять, назад шукають брід,
Бо, виявляється, студена
Вода у квітні, наче лід.

А поруч — дуб в Дніпро, у піну
Іде, розсунувши лозу,—
Йому і море по коліна,
Якщо берізки поблизу!

1956

* *

*

Я бачив, як захоплено на свята,
З усмішкою блаженства на лиці,
Кирпаті малюки — сталеварята —
Несуть червоноквіті прапорці.

А у батьків думливо очі сяють:
Хай виростають мрійники малі;
Нехай вони з дитинства відчують:
Ми — стягоносці правди на землі.

1953

Х Л І Б

* *

*

Хай ще не вмерли на світі прикрощі,
Він молодіє, нівроку, кращає.
Кращає! Взявши землі у пригорщу,
Я розмовляю з далеким пращуром.

Сонцем голублений, шаблями рубаний,
Став він сьогодні, либонь, черноземом,
Нотами Лисенка, фарбами Врубеля
І космонавта блискучим розумом.

Пращур живе у солодкому колосі,
Оду складаючи богу Ярилу.
Чую в Славутича дужому голосі
Предків вусатих і пісню, й силу.

Дуб, що захмар'я розсунув шатами,
Живиться їхнім натхненням, думою.
Їхня бентежність шаліє в атомі,
Їхня снага у дротах пострумує.

Яблука гарні, як намальовані,—
Це ж уречевлені мрії прадіда.
В травах гіркучих — труди горьовані,
В хвилях солоних — сльоза нерадісна...

Грудочку, пензлем безлітним мічену,
З благоговінням тримаю в жмені я:
Може, це очі красуні дівчини?
Може, це серце бояна-генія?

Очі, скажіть же, чи ви зустрілися
З поглядом ніжним мого прапращура?
З горя дочаспо, мабуть, спинилося
Серце Гомера із Наддніпрянщини.

Земле отецька, цвісти і пахнути
Вічно тобі, бо засіяна правдою.
Нам же трудиться і в небо прагнути,—
Жити за себе й за наших прадідів.

А як нащадки години квітної
Схочуть нам вдячне сказати слово,
Хай розмовляють з землею рідною,—
Ми їх почуємо обов'язково!

* *

*

У двітінні,
гейби в ціні,
Яблунева сторона.
Вся у білім, по Вкраїні
Наречена йде — Весна!

Як гілок — пісень-гагілок:
Всі віншують молоду.
Прикипіли до сопілок
Соловейки у саду.

Грім підборами ударив —
Аж креснуло! От так па!
Геть розщедрилися хмари —
Кожна срібло розсипа.

Тільки б'є Весна в долоні —
І вже злото лле згори,
І, мов коні
на припоні,
Заклякають враз вітри.

Лиш тумани — мовби гриви
Жаскооких вороних...

Я ж стою, мовчу, щасливий,
Ніби я і є жених!

1965

* *

*

Відкрилює ніч пухнаста —
У місяця серце тенька...
Хто зовсім не має щастя,
Той мріє хоч про маленьке.

Облишили зорі пастись,
Вчаровані ранку ликом...
Хто має маленьке щастя,
Той думає про велике.

Вже промінь по небу шаста,
Малюючи день гротескно...
Хто має велике щастя,
Той марить про велетенське.

А сонце зійшло віясте
І роси сливає з руги...
Ніж мати маленьке щастя,
Вже ліпше нещасним бути.

1965

* * *

*

Сонце пахне в січні морозенком,
В лютому — озонністю снігів,
В березні — синь-проліском тоненьким,
В квітні — тлумом-повінню з лугів.

Сонце пахне в травні тминоцвітом,
В червні — соком вишень і суниць,
В липні — медом, соняшником, літом,
В серпні — щемом скошених пшениць.

Сонце пахне в вересні плодами,
В жовтні — руттям, поспіль золотим,
В листопаді — дощовими снами,
А у грудні — роком молодим.

1965

БЕРДА

(Уривок)

1

Хоч в завтра йду, ходжу у вчора часто —
У мій наскрізь рожевий ясен світ.
Отут колись у лободу лапасту
Скотилося моє дитинство з віт.
Хотів би я йому сказати «здрастуй»,
Але його вже прохолов і слід.
І все ж траву я тихо розгортаю,
Мов не дитинство, а гриби шукаю.

2

Тополя щось лепече вітерцю,
Верба знічев'я аж на воду гнеться...
Хто виріс на Дніпрі, на річку цю
Лише скептично гляне й посміхнеться:
Мовляв, тут по коліна горобцю!
Мовляв, тут і комар не захлинеться!
Я промовчу, хоч нагадать не гріх:
Батьків не вибираєм ми своїх.

3

Хай над рікою — не буксприв крики,
І чайка не махає тут крилом,

Та я за Берду будь-яку велику
Віддам ріку, як мовиться з уздром.
(Лиш хай вас не збиває з пантелику
Те, що живу я нині над Дніпром,
Бо це — Дніпро і, як сказати відверто,
Не конкурент для нього навіть Берда).

4

Верба крислата для русалок-муз,
Де вигнулася річка, мов підківка.
Бринить тополі лист. Хміль крутить вус:
Мовляв, росту — аж де моя верхівка!..
Як я люблю тебе, зелений вуз —
Мій Лувр, і Ермітаж, і Третьяківка!
Тут я одержав свій найперший гарт.
Тут мрій моїх наївно-смілих старт.

5

Сюди прийдімо, друзі, рано-рано,
Коли ще видно на траві сліди.
Деся соловей витьохкує піано,
Йде пара від студеної води.
Прошу: для Берди, донечко Оксано,
В своєму серці місце ти знайди.
Запам'ятай лазурінь цю над нею —
Йй-бо, багатша будеш ти душею.

Ріка трима до моря свій маршрут,
 А берег смарагдово бризка соком.
 Ось борщівник підносить парашут,
 Петрів батіг примружив синє око,
 Паслін з своїм намистом тут як тут,
 На грядці — помідори повнощокі
 І перець — вже червоний, як огонь,
 Хоч в «Перець» на обкладинку його!

Як поетеси, в цім краю зозулі
 Усе говорять в риму — лиш на «ку».
 Тут довгі сливи, схожі чимсь на кулі,
 Із віття прямо сиплються в ріку.
 Тут ми іноді, вивалявшись в мулі,
 Немов чорти, гасали по садку.
 І лаяли батьки нас за безчинство,
 І — згадували про своє дитинство.

Ген на лозинку ластівка сіда.
 Листки у очерету — наче шарфи.
 То по корінню жебонить вода
 Чи ллються звуки лагідниці арфи?
 Із-за куців дівчатко вигляда.

А очі чорні, як в сусідки Марфи.
Можливо, це вже донечка її?
Довідайтесь, будь ласка, солов'ї!

9

Знайоме все: і трясогузок танець,
І дятел, що, немов ударник, б'є,
Й хлопчисько... На щоках його рум'янець,
Либонь, од спілих вишень виграв.
Стривай, стривай, та він же, цей поганець,
Дулівки баби Бухалки жує!
Хапайте халамидника за вухо!
(В цей мент я сам ледь не чкурнув щодуху).

10

Зелену жабу бачу не одну,
Сидять поважно, наче бюрократки.
Піскарики, ви плавайте по дну,
Не бійтесь — я прийшов до вас без хватки.
Уже я не стрибну у глибину
Й не вдарю сторчака у мул із кладки.
Тут інша бешкетує дівтора
І лиш на нас цікаво позира.

11

Аж ось і вечір у село з'явився.
Нечутно він ступає по стежках.

100

Угору з димарів димок повився.
Співає радіола. Борщ запах.
А місяць тільки-тільки народився
І ще лежить у хмарах-пелюшках.
Що світить блідо, в тім біди немає:
Електрика у кожній хаті сяє.

12

Кажан, щоб розім'ятись, виліта.
Війнув од річки пустотливий легіт.
Цвіркун озвався. Мелодія проста,
А за живе бере. (О, чую — регіт.
Дарма! Для мене музика ота
Миліша, аніж джазів дикий скрегіт.
І я її, коли б можливість мав,
Йй-право, на пластинки б записав!)

13

У дно дійниці б'є молочна цівка,
Немовби цитра дзенькає сама.
Десь чути: — Що? До клубу? Чи й не дівка! —
І лагідне: — Та я ж недовго, ма! —
Не швидко ще засне Білоцерківка,
Не швидко наша Берда задріма.
І солов'ї (натхнення виняткове!)
Співатимуть до ранку колискову.

101

Не встигну я вночі поставити крапку
 Й заплющить очі — зразу ж од ріки
 Летять у сни прудкі, окаті бабки,
 І цвіркуни, і коники, й жуки.
 А скромні, звичайнісінькі кульбабки,
 Піднявши жовто-білі світлячки,
 Так пломенять, що — визнати я мушу —
 За сотні кілометрів гріють душу.

— Навіщо оди річечці малій?
 Я розумію — про Дніпро співати! —
 З печаттю «філософа» на чолі
 Якийсь розумник може ще сказати.
 О ні, на тілі матері Землі
 Ця Берда — ніби жилка синювата.
 Яка б тонка ця жилка не була,
 Вона — носій життєвого тепла!

Не заздрю ж я отим душевнохворим,
 Що зовсім відцуралися землі
 І вже не признаються навіть (сором!)
 Про те, що народилися в селі.

Хай присудом їм буде і докором
Щоденно хліб на їхньому столі!
Бо починається Вітчизна мила
Там, де нас мати в муках породила.

1965

ТРИНОГИ

Вони постаріли,
а стали чомусь іще вищі.
На них я і зараз
ще бачу, здається, матусю:
Вона, мов жарини,
збира пломеніючі вишні
І кидає в фартух,
і згадає батька у тузі.
Він сад цей садив
(«Хай синочкам розвагою буде»),
Триноги зробив,
(бо він вірив, що виростуть вишні).
Уже його внуки
тут тишу настояну будять,
І служить їм сад цей,
і служать триноги колишні.
Над батьковим ліжком
схилилися трави у росах,
І півника гребінь ліловий
щолітечка в'яне.
У сивім садочку,
що вже тридцять літ плодоносить,
Я бачу триноги —
немов обеліск дерев'яний.

1964

* *

*

Це завше свято — сніжок надворі...
Усе довкола — в цвіту черешні...
А ми музичність несем у зорі,
Такі святешні, мов нетутешні.

І вся земля — як одна ромашка,
І сонце сяє, немов валторна...
В таку часину повірять важко,
Що є на світі неправда чорна.

А вірять треба, а вірять мусим,
А забувати не маєм права.
Серцям — не спати, не спати — музам:
Зима розмотує білий прапор.

1964

* *

*

Леле, де це все взялося?
Хмари, гуки, блискавки!
День, як глечик, розколовся
На барвисті черепки.

Ніч ввірвалася по обідю
З громом, вихором, дощем.
Як тобі, каштане-діду,
Попід листяним плащем?

Розлилася прохолода,
Мов із диво-рукава.
Нежива й жива природа
Всі клітини обмива.

По землі в'юнки побігли
Навперейми, навпрошки.
Дощовиці в ночви встигли
Назбирати всі жінки.

А вже потім

знову цілий

І червоний, як вогонь,
День з'явивсь — помолоділий
І не склеваний, либонь!

1964

* *

*

Зима прийшла і вибілила землю,
Неначе білий аркуш простелила:
Мовляв, будь ласка, весно-поетесо,
Приходьте і пишiть своє лібретто!

Весна не забарилася, струмками,
Немов рядками віршiв, розписала
Весь велетенський аркуш. А за нею
З'явилися композитори громи

І написали музику таку,
Що до самої осені звучала.
Природа ж цілий рік аплодувала
Зеленим листом і просила «біс!».

1963

* *
*

З даху синьо закапало
На вікно, на поріг.
Сонце промені-скальцелі
Заганя в білий сніг.

А зима огризається,
Бадьориться, не спить —
То на річці сковзається,
То калюжі засклить,

То повіє — з антрактами
(Вимітає кутки),
То у стилі абстрактному
Розмалює шибки.

Не здається, костричить,ся,
Йде з весною на бій,
Тільки дуже не личить це
Йй, бабусі старій.

1963

ТОПОЛЯ

Милує зір бушмену баобаб,
На пальму змалку молиться араб.

А я люблю тополю у степу,
Що в парі з хлібом п'є землі ропу;

Що перша в полі сонце зустріча
І здалеку так схожа на меча;

Що жовкне на вітрах, мов колосок,
Зате хлібам від неї холодок;

Що взимку часто мерзне в самоті
(А це багато важче, ніж в гурті);

Що, мов антена, в небо устає —
Привіт землян зіркам передає;

Що образом України розквіта
Для того, хто Шевченка прочита!

1963

* *

*

Я так хотів би відповідь знайти,
Чом жайворон лише тоді співає,
Коли, пірнувши в небо, з висоти
Він оглядає поле неокрає?

Чи, може, пташці тісно на землі,
А чи, коли співа (про землю, звісно),
Її саму угору на крилі
Все вище й вище піднімає пісня?

1963

* * *

*

То ніч була, яку й назвати ніччю
Язык не повертається. Над полем
Вона стояла, ніби наречена,—
Ясна-ясна.

Здавалося, що сонце
Ще не зійшло і дивиться впівока,
Сховавшись за дерева.

У повітрі
Витало стільки запахів предивних,
Що я, як городянин, розгубився
І вже не міг про щось абстрактне думать,
А тільки пив — і пив усім єством
(Легенями, очима, серцем, тілом)
Повітря ночі — і не міг напиться!
У нім були зерна нового запах,
І солодоці липового меду,
І терпкість терну, й соняшників дух,
І гіркість полину, і чебрецю
Жагучий присмак.

Тут, здавалось, пахло
Усе: і ґрунт, і небо, й зорі, й тиша...
Про тищу ту уявлення не має,
Хто не бував у полі уночі,—

Вона дзвінкуча власним безгомінням,
Вона густа прозорістю своєю,
Вона красива... Навіть цвіркуни —
Нащо вже плем'я вкрай непосидюче —
І ті замовкли, вражені красою,
І перестали дути скільки сили
В свої гучні сопілки саморобні.
Та ніч була одна. Та я. О ні,
Ще місяць був. Та й, власне, не один —
Тієї ночі їх була тьма-тьмуца:
Один лежав на хмарці угорі,
А десять тисяч долі.

Просто дивно,
Чому вони не вийшли на орбіту
І на землі лишилися? Наневно,
Огудина ворсиста їх тримала.
Ну й кавуни! Лобасті, білобокі,
Вони в степу розсіювали сяйво,
Яке удень вбирали жадно в себе,
Коли їх сонце в літепці купало.

Чи не від них було так ясно в полі,
Що дід Гаран, баштанник сивобровий,
Ще здалеку побачивши мене
І привітавшись, спитав:

— Чекай-но,

Ти не Павла Захаровича син? —
...То ніч була.

* *

*

За вікнами — весна зеленопера,
А тут нестерпні болі — хоч кричи.
Занили знову рани в комбайнера,
А скільки їх — попробуй полічи.

Занили знову рани у солдата,
Бувалого старого гармаша.
— На дощ, видать, — говорить сива мати, —
— А дощ — це добре! — лагідно втіша.

Дарма ж матуся згадує прикмету:
Ще дощ чи буде — те ніхто не зна.
А син... Він просто прочитав газету,
В якій рядки овіяла війна.

1962

* *

*

Мені здається часом, що у жовтні,
Як птиці, квіти теж летять у вирій,
В країни теплі.

Ніби журавлі,
Трикутником шикуються й летять
Волошки, маки, проліски, жоржини,
Тюльпани, айстри, лілії, троянди,
І нагідки, й дзвіночки, і ромашки.
Вони летять на захід опівночі,
І замість пісні тужної із неба
Їх аромат на землю опадає.
Куди летять і де зимують квіти —
Не знаю я. Одне мені відомо,
Що навесні, як тільки стане тепло,
Вони до нас вертаються: на клумби,
На луки, на галявини, балкони.
Вертаються, щоб пахоців ізнову —
Терпких, щемливих, лагідних, цілющих —
Узяти
у коханої
землі.

1962

СВЯТЯТЬ ХЛІБ...

Це — не дике марення, не казка —
Святять хліб. Можливо, і в цю мить
Паляницю, буханець чи паску
Хтось дає попові освятить.
А попові що? Несіть, будь ласка,
Розмахавсь кропилом — аж свистить.

Святять хліб...

Той хліб, що виріс нині
На землі, де пращур мій страждав,
Де мій дід м'яв колоски в ряднині
І, мов скарб, збирав зерно в рукав,
Де колись батькам куркуль на спині
Слово «хліб» залізом випікав!

Святять хліб...

Хіба у нас він грішній?
Сіяний під гуркіт тракторів,
Що зорали белебні колишні,
Виборений в засух і вітрів,
Чистий-чистий, сонячний, пшеничний,
Він — мов совість наших трударів.

Хліб — це віно наше і багатство,
За яке ми кров лили не раз.
Він для дружби, він у нас для братства,
Він для миру служить повсякчас.
Святять хліб...

Це глумство, святотатство!
І без того хліб святий у нас!

* *

*

Хвала природі — вдатній породіллі:
Який деньок сьогодні привела!
Немов бурштин, іскряться спілі-спілі
Черешні на околиці села.

Теплінь така стоїть, що ув артілі
З дахів пливе бурульками смола.
І світяться наскрізь берізки білі,
Неначе із слюди вони чи скла.

Вперед поглянеш — лан побрався з даллю,
Поглянеш вгору — ніби не блакить,
А баня, вкрита синьою емаллю.

Скрізь повно дзвону. Думаєш в цю мить,
Що все на світі зроблене з кришталю
І все від сонця дотику дзвенить.

1962

* * *

*

Які дива чинить земля уміє!
Ось догоря на клумбі синя айстра.
Хто не погляне — з подиву німіє:
Не квітка — чарівливий витвір майстра.

Вона цвіте, велично-сумовита,—
І яюсь на душі стає годинно...
Якщо така земля талановита,
Ти мусиш бути генієм, Людино!

1962

* *

*

Це вже весна. Вона бурульок піки
Наставила повсюди, ніби хоче
Стару зиму сполохать. Це вона
На річці лід у друзки потрощила,
Немовби танцювала там у парі
Із вітром-парубійком гопака
Чи полечку. Нарешті, це вона
Збудила в лісі пролісок, і він
Спіднизу стука пальчиком манюнім
В холодну ляду снігову: — Це я,
Весни розвідник! Відчиніть! —
Весна...

1961

* *

*

Душа — не цитра, а бринить,
Зачувши дотик тепловію...
Мепі шкода — цю дивну мить
Я описати не зумію.

Вирують в серці почуття,
Неначе рій, з дороги збившись...
Земля сміється, мов дитя,
В колиці сонця опинившись.

Шумлять і піняться струмки,
Лоскочуть їй відталі груди.
Землі ж, напевне, й невтямки,
Що вже морозів більш не буде,

Що скресла крига на ріці
Й, весну стрічаючи жадану,
Листочки, наче прапорці,
Вже скоро викинуть каптани.

Душа — не цитра, а бринить...

1961

* *

*

У сонця що не промінь, то і пензель:
Бери й пиши! Тим більше, є на чому —
Йому до послуг неба полотно.
Дарма, що блакитнаве, а не біле.
А втім, для чого небо, коли осьде
Свої сувої розгорнуло поле.
Здається, можна сотні панорам
Таких, як Севастопольська, створити!
У сонця що не пензель, то і промінь...
Гей, сонце, не соромся, признавайся,
Твої це пензлі міняться, ждучи,
Поки тебе натхнення потурбує?
Це ж ними, як справжнісінький художник,
Ти ниву всю фарбуєш в жовтий колір,
А потім ще й підводиш золотим,
Лишивши лісосмуг зелені рами?
Або ще обіч шляху степового,
Де маки попідводились на ніжках,
Червоним розцяткуєш, щоб здаля
Скидався він на рушничок чудовний!
А ще я бачив ранком, як ти, сонце,
Узявши пензель, від роси вологий,
По обрію писало слово «мир»,
І степ увесь читав його по буквах...

1961

* *

*

На позолочених вервечках
Повисла місяця колиска...
Ще тільки вечір, а в колисці
Вже день росте, вірніш — деньочок.

Ще буде ніч. Пітьмавокрила,
Вона всю землю вкриє тінню,
Але дістати до колиски
Не зможе ніч. Як кажуть, дзуськи!

Лиш вітерець майовий теплий
Злетіти може до колиски,
Гойдне її улівом, вправо
Чи то коточка проспівас.

А день-малюк і не скучає.
Ще б пак! У нього, як ні в кого,
Сто тисяч забавок-дзвіночків —
Зірок великих і маленьких.

І він росте. Знай, ручки й ніжки
По-богатирськи простягає,
Так що стає йому тісною
Колиска місяця на ранок.

Тоді, усміхнений, хупавий,
Він опускається на землю,
Похмуру нічку проганяє
І сяє сонцем для людей...

1961

* *

*

О рідна ниво! Ти вночі не спиш:
Тут кожен кущик, кожне стебельце,
Щоб швидше вирости, стають навдибки
Та все увишень тягнуться чимдуж.

Коріння ж їх ворухить грудوماхи,
Прохромлює пласти брунатнозему,
Вгризається подалі в ґрунт — шукає
Навпомацки вологу силодайну
Й по стовбурцях жене її угору,
Туди, де в пелюшках лежать зернятка.
Це — той же труд, важкий, солодкий труд,—
Без нього колос не наллється зроду,
А може й геть засохнути на пні...

О рідна ниво! Ти вночі не спиш —
Все трудишся. А вранці йдем у поле,—
Навкруг хліба під променем ряхтять.
То не роса на них — то краплі поту.

1961

* *

*

Давно складаю оди сталі я,
Та це не означає, ні,
Що біла запашна конвалія
Чужа-чужісінька мені,

Що за садами, оболонями
Мене не ждуть хліба рясні
І сонце теплими долонями
Мене не пестить навесні.

Люблю, як сніг кінчає сходити
І диха парою земля,
І влад кують на кузні одуди,
Немов глузують з коваля.

Я чую добре і на віддалі,
Як рута шепчеться в дворі.
Як юні півники на сідалі
Деруть горлянки на зорі.

Я не забув, по світу ходячи,
Як Берда хлюпа у корчах,
Як солов'ї — поетів родичі —
Над словом б'ються по ночах.

І щó б мій недруг не подейкував,
Я ні від кого не таю,
Що не гудку, а соловейкові
Я перевагу віддаю.

Це те, що маю й вічно матиму,
В душі, як скарб, нестиму в даль...
За це мене не ревнуватиме
До тебе, земле, навіть сталь.

1961

* *

*

Завжди нестямно рада цій картині
Моя сільська до крапельки душа:
Кирпатий місяць верхи на хмарині,
Немов хлопчак, що осіддав лоша.

Легкий туман з левади випливає,
Неначе білий парашутний шовк.
Де ж соловей? Чому він не співає?
Чи, вечором вчарований, замок?

Затих вітрець, нюхнувши м'яти-рути,
Не б'ють хвостами щуки у ставку.
Й за десять верст, їй-богу, друзі, чути,
Як хтось десь цмокнув дівчину в щоку.

1961

* *

*

Є моря, що пахнуть чебрецями
(Воду їх не спробуєш на смак).
Я люблю, люблю їх до нестями,
Хоч і не моряк.

Море це ви також полюбили,
Як хоч раз були у полі ви.
Там встають прапрадідів могили,
Наче острови.

Там прибій не мовкне й на хвилину
З ранньої-преранньої весни,
Й по шляхах з дівчатами машини
Липуть, мов човни.

Там весь день звучать пісні-гагілки,
Наче море з радощів співа.
Там на хвилі пада перепілка —
Чайка степова.

1961

* *
*

Знайомий степ і незнайомий:
І та, і інша ніби шир..
Скирти соломи, мов шоломи,
Що носить серпень-богатир.

Щоб поколовся вітер з маху,
Скрізь їжачком стоїть стерня.
А лісосмуга обіч шляху
Біжить, немов переганя.

Токи, мов дзеркальця, на полі
Напроти сонечка блищать.
Прийшли вітать мене тополі,
Та розгубились і мовчать.

Мовчать? Ото які сорóми!
Тремтять долоньки слюдяні.
...Знайомий степ і незнайомий,
Та як же рідний він мені!

1961

СОНЯШНИК

Лиш небо останню поглинуло зірку,
Проміння так щедро осяяло шир,
Що соняшник жовту свою безкозирку
У щирому захваті збив набакир!

У груди зелені свої по-моряцьки
Шорсткими листками-долонями б'є.

Як жаль, що ударити «яблучко» хвацько
Дебеле коріння йому не дає!

1961

* *

*

Замок мотор комбайна за селом,
І стало тихо-тихо, як у вусі...
Вітряк прощально помахав крилом.
Кому? Я й сам сказати не беруся.

Можливо, серпню, що вже рушив пріч,
А може, грозам, теплим, ніби груди,
А м'о, він просто сон струсив із пліч,
Бо свіжий хліб молоти людям буде?

Та вмить злиняв чомусь блакиті шовк,
І на душі так тоскно раптом стало,
Неначе не мотор в степу замок,
А серце літа битись перестало...

1961

* *

*

Хліба запнулись мевом, як габою...
Шафрановим зробився їхній шовк.
Стоїть затишшя, наче після бою.
Нащо вже жайвір — навіть той замовк.

А бій тут був. Посіви буря біла,
Їшпелила Дажбогові в лице.
Перед людьми й стихія відступила!
Тут кожен колос каже вам про це.

Ось він підняв зерно своє тужаве.
Лише поглянеш — сумніву нема:
Це він оздобив віщий герб держави,
Що на плечах історію трима.

Ще день чи два — і ріки зерен-крапель
Заллють токи, як повінь у маю...

Ти, спіле поле, схоже чимсь на прапор,
Червоний прапор, вицвілий в бою.

1960

* *

*

Сохне фартух на колодах,
Мамин фартух — як не знати!
Забива зненацька подих
Аромат любистку й м'яти.

На дровітні кіт куняє,
Кури воду п'ють із каски.
Хата двері відчиняє,
Мов запрошує: будь ласка!

Разом з нею кличуть в гості
Чисті шиби, сині лутки.
Тільки пес гарчить безхвостий:
Не впізнав. Такий забудько!

Чемодан на призьбі кину,
Що возив його по світу...
Покажи, Шарко, стежину,
Що веде в далеке літо!

1960

* *

*

Був мій батько — коваль.
Був мій дядько — коваль.
Як захочуть, найскладнішу,
Було, викують деталь.

Аж співа молоток,
Приска іскри в куток.
І лопати, і трійчата,
І підкови будуть в строк!

Кожен знав їх в селі.
Йшли старі і малі.
Всіх вітали передзвоном
Цимбалісти-ковалі.

Був мій батько — коваль.
Був мій дядько — коваль.
Червонію, що не вмію
Жодну викувать деталь.

1960

* *
*

Колоски ждуть променів з-за тучі,
А тим часом, виставлені в ряд,
Соняхів юпітери сліпучі
Сяють на мільйони кіловат.

Ось і сонце. Леле, що за диво!
Щирозлотні, світляні мости
Пролягли від нього аж на пиви:
Йди по них — до неба дійдеш ти.

Жайвір пісню проспівав в zenіті —
Лан її розучить. Чудеса!..
Значить, є поезія на світі,
Раз на світі є така краса!

1958

КАТЕРИНКА

В степу, у байраках, на кручах,
А то і пролізши на лан,
Росте катеринка колюча —
Трава, а точніше — бур'ян.

Люблю я, обожнюю слово
І тому ніяк не збагну:
Нащо поетичне, чудове
Давати ім'я бур'яну?

1956

ІНВАЛІД

Вже не сняться уночі бої мені.
Час іде. Мене ж дванадцять літ
В очі кличуть лагідно по імені,
А за очі кажуть: «Інвалід».

Я іду. Скрипить, аж стогне милиця,
В саме серце люто дошкуля.
А з вікна на мене задивилася
Терноока доня коваля.

Задивилась мовчки, зажурилася.
Можє, пригадала давні дні,
Як дороги у диму курилися,
Біженці вмирали на стерні.

Я тоді — ще юний, ще не кóханий —
В бій ходив уповз, уплинь, убрід...
Он бабусі вслід мені заохали,
Ледве чутно шепчуть: «Інвалід...»

Їх зітхання слухати не хочу я.
Та який же з мене інвалід?
Я ж із роду давнього робочого,
Звик до праці із дитячих літ!

Інвалід — це той, що он у поїзді,
Хоч і має ноги й дві руки
(Має все, як бачите, крім совісті),
Із слізьми канючить копійки.

Я ж в артілі скільки літ для молоді
Чоботи любов'ю підбивав,
Щоб у них не мерзли ви на холоді,
Кожен не ходив щоб, а літав.

Правда, сам ніколи не носитиму:
Десь нога за Німаном... Була...
Дай, браток, закуримо, посидимо.
Де твоя розумниця мала?

Вже не сняться уночі бої мені.
Час іде. Мене ж дванадцять літ
В очі кличуть лагідно по імені,
А за очі кажуть: «Інвалід».

* *

*

Чи це нам повідала мати,
Чи вимріяв я у думках,
Що батько любив нас тримати,
Усіх трьох синів, на руках.

А потім з кишені окрайця,
Жартуючи, він діставав.
Казав, що відняв його в зайця:
Ледь-ледь не утік він, мовляв.

Зі сміхом рівненько шматочок
Ділив поміж нас, трьох синів,—
Черствий той гостинець охоче
З нас кожен, як ласощі, їв.

Нехай в остюках була скиба,
Пісок хрускотів на зубах —
Від того небілого хліба
Росла наша сила в руках.

У нім запах поля вчувався,
Манлива весна степова...
А батько сидів, усміхався
Й про біль своїх ран забував.

1955

* *

*

Уже тут зібрано врожай
До колосини, до зернини.
Стерня й стерня із краю в край...
Сумні, здавалося б, картини.

Але не сумно, бо в полях
Ще снуть солом'яні карпати,
Токи лисніють, а на шлях
Раїни вийшли погуляти.

Але не сумно, бо живе
В душі ще пал труда, тривоги
Й терпке пахіття польове
П'янить, як слава перемоги.

1952

БІЛОЦЕРКІВКА

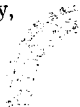
Перший крок — від стола до порога,
Перша буква (мудряща ж яка!),
Перша пісня і перша дорога —
Все в уяві нараз виника.

Все спливає — і нині, як рана,
І бентежить, як перша любов,
Коли я потрапляю неждано
В володіння дитинства ізнов.

Тож добридень, вітряк історичний,
Білі хати, хмарки голубів...
Цей куточок землі поетичний
Хто не бачив, лиш той не любив.

У садах, як в смарагдовім морі,
Річка Берда рахманно тече
І, мов щогли, гудуть осокови,
Підставляючи небу плече.

Мовлю в думці «добридень» я знову,
А на серці — і лагідь, і щем...
Деся отут нас я Зорьку-корову,
По калюжах гасав під дощем.

Тут ми бігали, вдягши пілотки,
Задерикуваті і меткі.
Гризли яблука кисло-солодкі
І кислиці, як редька, терпкі.

Тут... А хати, сади понад яром —
Все промінням налите уцертъ...
Іч, поновленим репертуаром
Солов'ї починають концерт!

Річка вигнулась, наче підківка,
Проти сонця сріблом виграє...
Ой ти, юнь моя, Білоцерківко,
Як я радий, що ти в мене є!

1951

ЖАЙВОРОНОК

М. Золотісіну

Напевно, в тому є потреба,
Щоб він, крилатий цей артист,
На фоні бузяного неба
Щодня показував свій хист.

Аж заливається — тріпоче
Вгорі дзвіночком голосним,
Співа від ранку і до ночі,—
Хто позмагається із ним?

Хто відчува красу так гарно,
Хто передасть її отак,
Як ця пташина легендарна,
Як цей манюсінський співак?

Недарма, словнене піснями,
В перзі рожевій, як в диму,
Хитає поле колосками,
Мов диригуючи йому.

А він, натхненний, знай, співає,
Радіє — нива розцвілась.
Любить так поле неокрає
Він міг навчитись тільки в нас!

1950

ЛЮБОВ

* *

*

Любімо тих, кого ми раз полюбимо,
Адже найщасливіший той, либонь,
Хто вік несе у серці — не розхлюпус —
Одну любов.

Не заздрім тим, хто сім разів одружувався,
Адже той найубогіший, либонь,
Хто проміняв на сім любовок-друзочок
Одну Любов.

1964

* *

*

Я їхав в армію служити,
Відходив поїзд від вокзалу.
Мені «прощай» ти не сказала,
Руки не стиснула в ту мить.

В ту мить далеко ти була.
Стривожена й нервова тропки,
В десятім класі біля дошки
Про тангенс, може, річ вела...

Я твердо вірив: час мине,
(А через те й журився мало)
І ти, хоча й не проводжала,
Зате стрічатимеш мене.

Це краще, ніж коли, буває,
Дівчина хлопця проводжає,
А через рік, чи два, чи п'ять
Його не вийде зустрічати.

1953

* *

*

В селі йдемо шпарким, бадьорим кроком,
У кожного на грудях автомат,
Співаєм пісню, а краєчком ока
Ми крадьки поглядаєм на дівчат.

Ось із відром, розпліскуючи воду,
Пройшла дівчина, глянувши з-під вій.
Знайома чимсь її чудесна врода
І синя бинда у косі густій...

І кожен глянув по-геройськи браво,
І розцвіло у кожного чоло,
І повернулись голови направо,
Хоча на те команди не було...

1953

* *

*

Хвалились хлопці в мить перепочинку,
Своїх дівчат малюючи яскраво,
Що в одного — вродлива, мов картинка,
Що в другого — ще краща, кучерява...

Ти вибачай, далека чорноброва,
Що я мовчав, коли вони старались:
Про тебе я не говорив ні слова,
Щоб часом і вони не закохались!

1953

МАЛЮНОК

Крутяться у вихорі сніжинки.
Розгулялась віхола-зима.
Йде по місту вулицею жінка
І за руку хлопчика трима.

Син із вітром бореться завзято.
Все вперед крокує, поспіша,
В шубці запорошеній кудлатій
Дуже схожий чимсь на ведмежа.

Веселиться віхола шалена,
А хлоп'я турбується усе:
— Мамо, мамо, ти держись за мене,
Бо тебе ще вітер понесе!

1954

* *

*

Вже травою стежка заросла,
По якій мене ти провела.

Йду із чомоданом у руках...
Серце б'ється. Пісня на устах...

Не біда, що стежка заросла,
Бо це значить — вірна ти була.

1955

ЛІРИЧНА ЖАРТІВЛИВА

Щоб журитись — я маю причину:
Покохав я, на горе, дівчину,
А сказати не можу, не вмію,
Бо при ній я до вух червонію.

Я всю ніч не засну до світання.
Написав їй листа про кохання,
Про усе написав їй спочатку,—
Хай чита вередливе дівчатко.

Я листа надіслав їй по пошті.
Запитав її: «Дівчино, що ж ти?
Чи не віриш мені, чи не любиш?
Молодого нащо мене губиш?»

Та поки ота пошта ходила,
Вийшла заміж за іншого мила,
І тепер мені лист коротенький
Написав її муж молоденький.

Що він пише — не хочу казати.
Хочу добру пораду вам дати:
Не кладіть почуття у конверти,
Якщо любиш — признайся одверто!

1955

* *

*

Грім себе у груди вдарив,
Розпанахав комір туч:
— Земле, я про тебе марив!
Полюби ж мене, не муч!

Грім гримить, кляветься, дужий,
Лле слізьми із висоти,
А земля — мовчить байдуже,
Горда, мабуть, як і ти.

1956

* *

*

Природа ніби ждала чуда,
Вітри покірно уляглись.
Скінчився дощ. Громів не чути.
Не лопотить тополі лист.

Хмарки спинились — і нікуди
Не хочуть звідси в даль пливти...
Природа ніби ждала чуда...
І чудо сталося — вийшла ти!

1956

ВЕСІЛЛЯ

А вже в сусіди в розпалі весілля.
Найменшу доньку заміж видають.
П'ють хлопці (чи не з горя?) буйне зілля.
Дівчата (чи не з задрощів?) не п'ють.

Та всіх вітають палко молодята,
А гості всі бажають щиро їм,
Щоб сяяла від щастя їхня хата,
Щоб дітвори у них був повен дім.

Цим зиченням ані кінця ні краю.
І я, звичайно, разом з усіма
Того моїй сусідочці бажаю,
Чого собі бажа вона сама,—

Здоров'я, щастя, злагоди і сина,
А молодому (бачу, не стерплю)
Скажу, щоб він любив свою дружину.
Лиш не скажу, що... я її люблю.

1959

* *

*

Ходить вечір — нюхає фіалки,
Наливає соками плоди...
По стежках, знайомих добре змалку,
Ти бредеш, не знаючи куди.

Обганяють хлопці і дівчата —
Певно, на побачення всі мчать,
А тобі ще нікого стрічати,
А тебе ще нікому стрічать.

Вечір...
Хмарку молодик голубить,
Солов'їв в десяток залилось...
Ще тебе ніхто, ніхто не любить,
Але серцем чуєш ти: ось-ось...

1960

* *

*

Попрошкував землею легінь вечір
Із нічкою чорнявою під руку.
Стемніло так! Ні місяця, ні зір.
Та я іду — побачення у мене.

Побачення! Мене чекає мила,
То що для мене темрява? Байдуже!
Я шлях знайду: веде мене любов,
Мов компас найвірніший, незрадливий.

«Любов — сліпа». Та не повірю зроду!
Ось зараз на побачення швидкою, —
Навкруг п'ятьма така, хоч в око стрель,
Та я знаходжу стежку безпомильно.

Любов мені показує дорогу.
І я кричу капітанам: — Не трудіться,
Гасіть свої ліхтарики-свічки:
Я і без них знайду свою кохану!

1961

* *

*

Трусять нам на плечі вишні
Пелюсткове конфетті..
Кажуть, третій завжди лишній.
Я не вірю в байки ті.

Ми утрюх завжди і всюди,
І всі трое — молоді.
Ми утрюх у свято й будень,
На дозвіллі і в труді.

Вже про це сокори знають,
Що до ніг нам сиплють мох.
Соловейки нас вітають:
— Тьох-тьох-тьох, утрюх-утрюх!

Втрюх ми з вечора до рання,
Й злоба-ревність нам чужа.
Трое нас — ти, я й кохання.
Трете нам не заважа!

1961

* * *

*

Любов — ніби вічний вогонь,
Що дітям ми в спадок залишим.
В промінні кохання твого
Стаю я немов красивішим.

Від цього кохання і ти
Аж сяєш, на зіроньку схожа.
Я вірю: й до сонця дійти,
Як треба, воно допоможе.

Із ним навіть грім ніпочім.
У нім наша звага й здоров'я.
Навіки щасливий той дім,
В яким все зігрите любов'ю!

1961

* *

*

О ні, не давай мені серце на схов —
Воно ж не п'ятак.
Я вірю в твою незрадливу любов,
Вірю і так.

Я знаю, для серця твого навесні
Ця хмільність гаїв.
Я знаю, для нього складає пісні
Сто солов'їв.

Для нього зірками, як маками степ,
Яскрять небеса.
Для нього любистку пахіття густе
Й травня яса.

Для нього, для чистого серця твого,
Всі ваби земні.
Чи ж можу я сам замінити його?
Звісно, що ні.

На волі ж твоя хай міцніє любов
І цнотно сія.
О ні, не давай мені серця на схов,
Ладо моя.

1961

* *

*

Ми з тобою по стежині
У степи ясні виходим...
Хай же жайворонок нині
Буде нам екскурсоводом!

Його пісня, мов указка,
Нас вести за обрій буде:
— Йдіть за мною, йдіть, будь ласка,
Покажу я все і всюди!

Покажу, де з головою
В хліб пірнаю, наче в купіль,
Де жита стоять стіною —
Підпирають неба купол.

Покажу, де квітне гречка,
Де струмочок — мов сопілка,
Де ховає своє гніздечко
Хитра-хитра перепілка,

Де вітрів усіх квартира,
Де беруть початок весни...
Дяка жайворонку щира
За екскурсію чудесну!

1961

ОЧІ МАТЕРІ

Вам, далебі, доводилось чувати:
Дитину хтось по вулиці несе,
А люди кажуть: — Викапана мати!
Ті ж в неї очі, брови, ніс — усе!

— Як добре це! — тоді сказати я хочу —
Це ж матерям дарунок до пуття
За їх любов, за їх тривожні ночі
І муки в час народження життя.

Нехай, зміцнівши й виріши, дитина
Своїх батьків продовжує політ,
Нехай очима матері святими
Вона зорить на наш прекрасний світ!

1962

ЛЮДИ З ДВОМА СЕРЦЯМИ

Є молоді, а є вже навіть сиві.
А очі в них такі ясні, красиві!

В дзвінкий деньок по вулиці квітчастій,
Мов боячись своє розхлюпать щастя,
Вони повільно, обережно ходять.

Їх перехожі поглядом проводять,
В яким повага і любов без тями
До цих людей — людей з двома серцями.

Чому з двома? Вам дивним це здається?
У них під серцем друге серце б'ється.

— Тук-тук, тук-тук,— мовляв, чекайте, люди,
Я незабаром теж до вас прибуду,

Щоб клетотити гнівом чи любов'ю,
Щоб зігрівати світ своєю кров'ю,

Щоб битись влад із вашими серцями.

Цілую руки вам, майбутні мамі!

1962

* *

*

Стали каштани навдибки,
Вечір до вікон приріс.
Місяць притиснувся до шибки
Так, що розплющився ніс.

Зорі у нього з-за спини,
Юрмлячись, дивляться в дім.
Чуєте? Голос дитини
Вперше лунає у нім!

1963

НАРОДИЛАСЯ ДОНЬКА!..

Лише двома очима зроду
Дивився я на білий світ,
І на дівочу красну вроду,
І на каштанів теплий цвіт.
А так хотів би бачить все я
(Що здавна вимріяв, оснив):
Рясні сузір'я Єнісею,
Тугий прибій алтайських нив,
Паміру гори густо-сині
І білість ладозьких ночей...

Яке це щастя, що віднині
У мене четверо очей!

Я руки мав. Та для людини
Це дуже мало — дві руки,—
Щоб класти весело цеглини,
Голубить в полі колоски,
Щоб малюків ясных чукикать,
На весіллях у бубон бить
І короїв важких — по лікоть —
В Дніпрі дрімотному ловить.
А скільки мрій! Щоб їх здійснити,
Двох рук не вистачить-таки.

Як зразу стало легше жити:
Чотири маю я руки!

Я серце мав. Одне-одвєське.
Попробуй-но вмістити в нім
Пісні, які співала пенька,
І шемріт листу, й травня грім,
Вмістить не тільки болі віку,
А й все, що любе, весняне,—
Нема кінця йому і ліку,
А серце, братику, одне.
Воно повинне бити в груди —
Йдемо на свято чи на герць...
Який же я багатий, люди,—
Адже у мене двоє серць!

* *

*

Сині очі, русі коси
Вже забулися, а спів
У моїй душі і досі
Так дзвенить, як і дзвенів.

Хай дзвенить і рано й пізно,
Будить серце знов і знов.
Хай дзвенить, бо то не пісня,
А любов.

1952

Сатира й гумор

НАЗДОГАД БУРЯКІВ...

ЯК СМЕРТЬ ТРОХИ ДУБА НЕ ВРІЗАЛА

— Як!? Люди досі терплять Бюрократа? —
Гукнула Смерть, стискаючи кісся.—
Ну, Бюрократ, тримайсь! Прийшла розплата!
Пиши прощав! Твоя, брат, пісня — вся!

Причепурилась, щоки підмастила,
Сховала під полою інструмент.
«Я не таких,— подумала,— косила!
Цього ж я укладу в один момент!»

У понеділок рушила в контору,
Де діяв цей запеклий Бюрократ.
Відвідувачку вгледівши сувору,
Від страху затремтів весь апарат.

А Бюрократ? Це стріляна вже птаха,
Сидить у кабінеті й нітелень —
Чита «Футбол». Що вдіє Костомаха,
Якщо у нього неприймальний день!

— Приходь в четвер,— сказала секретарка.
І за поріг її: — Не заважай!
— Ну, постривай! — старій аж стало жарко.—
Я дам вам прочухана! Постривай!

Прийшла в четвер.

— Приймальний день у нього,—
Сказала секретарка,— та, як бач,
Поїхав в управління до с а м о г о.
Чекати — марна річ. Ти вже пробач!

— Пробач, пробач.— Смерть скригнула зубами.—
Коли ж у нього буде знов прийом?

— У п'ятницю. Ой ні, є телеграма:
Він завтра має їхати в обком.
Приходь в суботу.—

Смерть прийшла в суботу,
А секретарка косо позира:
— Відбув у главк. На підготовку зльоту.
В вівторок ще навідайся, стара.

Вівторок. Бюрократ приїхав з главка,
Але у нього, бачте, бюлетень.
В четвер прийшла. В конторі — лемент, давка.
Смерть догадалась, що приймальний день.

«Ось я йому!» — і аж кипить від злості.
Уже хотіла гулькнути в кабінет.
А їй: — Куди? Ви, бабо, двісті шоста.
Тут черга. Тож не пхніться наперед!

— Як? Д-двісті... шоста? — Смерть аж побіліла.
Ледь косу не впустила з-під поли.
Кричить: — У мене невідкладне діло!
— А ми сюди гулять, чи що, прийшли?

Стара весь день товклася у конторі,
Але ні з чим додому побрела.
І так, сердега, захворіла з горя,
Що ледь на ранок дуба не дала.

Лежить і нині, стогне: — Тільки б встати —
Я б мяттю поквиталася із ним!..

Ні, друзі, смерть не візьме бюрократа.
За нього треба братись нам самим!

1965

БАБА НЕСТОРКА

Губи тіпалися в попка:
Жах який! Із богом поруч
В баби Несторки на покуті
Красувавсь Павло Попович.

На погонах підполковника
Грали промені веселі.
Піп спитав: — Це що за коники? —
Пальцем тицьнувши під стелю.

Ще не знаючи, що зле буде,
На рушник стара вказала:
— То не коники, а лебеді,—
Ще в дівочтві вишивала.

Піп у гніві водить вусами:
— Не туди ти вернеш очі:
Комуністу чи Ісусові,
Бабо, молишся щоночі?

— Он ви що! — на вогник дмухнувши,
Баба попку говорить.—
Всі ж бо знають, що цей юноша
В небі був із богом поряд.

Значить, мусим, як заведено,
Шанувать його ми, отче:
Бог чи є — це не доведено,
А Попович є — це точно!

1964

КОЛИ РУКИ ЗАЙНЯТІ

Хтось побував вночі в коморі
Й поцупив м'ясо — півбика.
Тим часом сторож дід Григорій
Давав на ганку хропака.

На другий день всі кажуть діду:
— Якщо не спав ти й не оглух,
Чом не стріляв, не йшов по сліду,
Чом не затримав ти злодюг?

А дід: — Затримать? Чим? Зубами?
Обидві ж зайняті руки:
В одній — ружоко з двома стволами,
А в другій — люлька й сірники!

1963

ЗГАДАВ

(З американського гумору)

Сердега Джон монету проковтнув
(Чомусь вона потрапила в котлету).
Як лікар не крутив його, не гнув,
Але не міг з нутра дістать монету.

Джон — до попа і, стримуючи біль,
Блага його: — Рятуй, намісник божий!
Я чув, ти гроші витягнеш звідтіль,
Звідкіль ніхто вже витягти не може!

1963

ВИКРУТИВСЯ

Піш докоряв паламарю:
— Скінчиться це поганим.
Щодня тебе у церкві зрю
Розхристаним і п'яним.

А той: — Ти, отче, не суди:
Я лиш тому старався,
Щоб поруч мене ти завжди
Тверезішим здався!

1963

АВТОГРАФ

Тричі Гнат ходив до кума в гості,
Та ні разу вдома не застав.
Потім взяв він крейду і — від злості —
«Дурень» на одвірку написав.

Через день він кума зустрічає.
— Я учора був, та невпопад.
— Знаю, знаю, — кум відповідає.
— Звідки знаєш? — здивувався Гнат.

— Ще б не знати! — кум знизав плечима, —
Адже ти, коли у мене був,
Залишив на згадку над дверима
Свій автограф. Бачиш, не забув!

1962

В НЕДІЛЮ

Одного разу в церкву Гриць прибіг,
Поставивши угоднику дві свічки,
Пита в попа:

— Чи, батюшко, не гріх
В неділю витягати скотину з річки?

— Гріх, ще й великий! — піп відповіда.—
А що таке там трапилося, сину?
— Та із козою вашою біда,—
Говорить Гриць,— упала в річку й гине.

— Моя коза?! — аж побілів наш піп.—
Моя коза?! — кричить і паки грізно.—
Чого ж стоїш, бодай би ти осліп?
Біжи козу рятуй, поки не пізно!

1962

КОНЬЯК ДЛЯ... ПРИЧАСТЯ

З попадею в магазині
Стрілась баба Настя:
— Що купили? Що в корзині?
— Вина для причастя.

Заглядає баба в кошик,
Промовля облесно:
— Все в таких пляшках хороших —
Знать, вино чудесне.

І, подумавши, блаженно
Плямкає губами:
— Що то сказано — священне:
Навіть
з зірочками!

1962

ПІДІЙМАЛЬНИЙ КРАН

Всі милувались Краном підіймальним:
На стіни цеглу подавав він, ліс, бетон,
За кожним разом підіймав п'ять тонн.
Ну, словом, був в роботі ідеальним.
Та якось перед ним спинився виконроб
І вдарив себе в лоб:
— П'ять тонн — дурниця Крану отакому! —
Його підтримав хтось із будівкному,
І став наш Кран носити шість тонн, а потім сім...

Коротше, все скінчилося на тім,
Що Кран після чергової надбавки
Геть перекинувся. Й на всі заставки
Його всі лаяли за це і докоряли,
І хоч зібрали знову Кран сяк-так,
Однак

І кілограма вже йому не довіряли.

Кран підіймальний тут я взяв для форми
(Його експлуатують згідно норми),
А ось між нами інколи буває:
Людина десять навантажень має,
Та їй іще дають — мов, довіряють.
А «перекинетися» — її ж і лають!

1961

Із кумом Мироном Кирило зустрівся.

— Ой кум, який сон мені гарний приснився!

Як ніби останніх уже бюрократів

Повсюди із виляском кипнули з штатів!

— Це дуже погано,— говорить Мирон.

— Погано? Ти що?! — аж розсердивсь Кирило.—

Без цих бюрократів нам жить любо-мило!

Це добре! — доводить йому полум'яно.

А той усміхається: — Друже, погано

І дуже погано, що це... тільки сон!

1957

ВЖИВ ЗАХОДІВ...

Учора нагадали голові,
Що час би кукурудзу прополоти,
Бо вже її не видно у траві,
Бо вже вовки там виють між осоту!

І голова не мудрував багато,
Негайно бригадирові звелів:
— Давайте кукурудзу рятувати:
Усіх мисливців киньте на... вовків!

1955

ТАБЛЕТКИ СМІХУ

ВИСОКА МЕТА

Осел з трудом

заліз на телевежу:

— Тут мух нема.

Хоч досхочу полежу.

ЦИНІК

Шептав Черв'як,

вгризаючись у грушу:

— Як бачиш, ми з тобою —

душа в душу!

НЕ ВИТРИМАВ

— Комірником вас думаєм призначити,—

Сказали на правлінні раз хапузі.

А він — у сльози.

— Так чого ж ви плачете?

— Боюсь, що передумаєте, друзі!

В ОДНІЙ УСТАНОВІ

Так стріне секретарка вас, що жах!
Сто раз вам стане холодно і жарко.
Чому ж нема таблички на дверях:
«В приймальні дуже люта секретарка!»?

ЖЕРТВА ВІРНОСТІ

Сосна свій корінь
Ганила: — О боже,
Через тебе й кроку
Я ступить не можу!

ІЖАК-ПІДЛАБУЗНИК

Начальству й слова не сказав він проти.
Готов його носить, як кажуть, на горбі.
А щоб начальство часом не вколоти —
Усі голки він вискуб на собі.

БЕЗ НАТЯКІВ!

— Бе-бе-без патяків! —
Ревнув Баран зухвало,
Коли його
По імені назвали.

МУХА НА ЛАЙНЕРІ

Раз Муха попала
На «ТУ-104»,
А потім дзижчала:
— Признатися щиро,
Машина багата,
Буфет, зокрема.
Одна тільки вада —
Помийниць нема!

СПРАГА

Клим виліз на трибуну. Пив багато.
Ніхто не зрозумів, що він хотів сказати.
А Клим, сідаючи на місце, усміхався:
«От і папивсь води. Маневр удався!»

СТРУЖКА

Стають у чергу до Рубанка Дошки:
— Зніми з нас стружку, ну зніми хоч трошки,
Бо хочемо ще кращими ми стати!

Виходить, стружку корисно знімати!

ВІНИЧОК НА ТРИБУНІ

Про що з трибуни Віничок
Шумить, задерши носа?
Про власний досвід лекцію
Читає Пилососам.

«ДОПОМОГА»

— Ой, змерзла! — плаче Муха.
— То на, вдягни свитину! —
Сказав Павук і кинув
На неї павутину.

ЧИ ВЕЛИКЕ НЕБО

Ховрах, з нори уздрівши неба клопоть,
Тхора-сусіда смикає за лапу:
— От ти брехун! Кавав — велике небо.
Я ж його шапкою закрию, якщо треба!

НЕЗАЛЕЖНИЙ ЦВЯХ

Хизується Цвяшок: — Я гордість маю!
Ні перед ким я шапки не знімаю!

— Повірих бй я, — каже Молоток, —
Та дуже часто гнешся ти, браток.

ВИТОНЧЕНИЙ СМАК

— Іди до моря,— Віл сказав Свині,—
Залиш смердючі ці свої калюжі.—
А Льоха мовить гордо: — Що ти! Ні!
У морі тім вода солона дуже.

ПРОРАХУВАВСЯ...

Антон-зава Клим зотяг в буфет
І частував — не шкодував монет,
А потім із досади чуба рвав:
Антон вже, виявляється, не зав!

ХОРОБРИЙ КІТ

Коту казала Киця-любка:
— Боюсь. Не йди вершки знімати.—
А Кіт труснув хвостом-обрубком:
— Мене ж нема за що хапати!

НАБРЕХАЛИ

Стрівшись в житі із Осотом,
Каже Перекотиполе:
— А мені усі брехали,
Що занедбане це поле!

ВИСИДІЛА...

Курчатко, ледь проклонувши яйце
І ледь протерши очка,
Пищить: — Жевіть опудало оце! —
І вказує... на Квочку!

САМОЗАКОХАНА СОСКА

— Скажи,— питала Соска у Пелюшки,—
Хто виріс би без мене — без пустушки?
Мене в дитинстві навіть геній ссе!

Надувшись, Соска лопнула.
Усе.

СКУПИЙ

Він ходить пішки, хоч своя машина
Стоїть у гаражі вже років п'ять.
Він їздив би, та є одна причина:
Сусіди просять покатать!

З ХВОРОЇ ГОЛОВИ НА ЗДОРОВУ

Щовечора в Едика танці, музики.
Вже в клапті розбив не одні черевики.
Тож плюнь йому в очі, як скаржитись стане,
Що дуже погане
взуття вітчизняне.

СОКИРА

Кричить: — Люблю питання ставить руба!
Раз-два — і вже нема старого Дуба! —
А Дуб: — Не забувай, що сильна ти,
Коли ти у руках у лісоруба!

З ПРИНЦИПОВИХ ПОЗИЦІЙ

Блоха повсюди хвалить Лева,
І див немає в тім:
Вона ж живе, мов королева,
У нього на хвості!

СКРИПОЧКА

Сердита Скрипочка — Смичку:
— Ти совість маєш?
І день і ніч мене пиляєш!
Співати ж заважаєш!

— Гаразд, не буду,— відповів Смичок.
І Скрипка прикусила язичок.

МЕТАМОРФОЗА

Наш Півник нині дуже гордим став —
Од всіх курей тримається на віддалі.
А все тому, що переночував
Один разок на Індикувiм сiдалi!

ПРИЗНАВСЯ...

Іван Кузьмі признався:
— Нарешті я спочину!
— В відпустку йти зібрався?
— Підвищили по чину!

ЗАЗДРІСТЬ

Сидять на футбольнiм змаганнi
І заздять м'ячевi стиляги:
Хоч всi його й луплять ногами,
Зате ж він у центрі уваги!

ЗАЛИЛИ

У голови начальство із району побувало
І «залило йому за пікуру сала»,
А від'їжджало — з ферми кабанця
Взяло, щоб і собі... залить сальця!

СИГНАЛІЗУВАВ

Лис на Ведмедя
Бахнув анонімку:
«Він дармоїд.
Бо не працює взимку!»

ПРЕМУДРИЙ РАЧОК

Всі йдуть вперед, а він назад повзе,
І совість його, звісно, не гризе.

Щоб він почервонів, цей хитрий тип,
Його потрібно кинути в окріп!

ЕПІТАФІЯ ПЕРЕСТРАХУВАЛЬНИКУ

Без вказівок згори він кроку не зробив,
Усе дрижав і вмер від страху, бідолаха,
Коли одного разу він блоху убив,
Завчасно з главком не погодивши цей захід.

ТОВСТОШКІРИЙ

Осел плює й на критику,
Й на сміх.
Він з тих, що визнають
Лише батіг.

1956—1966

ЛІТЕРАТУРНІ ЩИГЛІ

ТРАГЕДІЯ АВТОРА ШПИГУНСЬКИХ ПОВІСТЕЙ

Як він змарнів! Де вився чубчик — лисина.
Пера і в руки не бере... В чім річ?
Кошмари, ним у повістях описані,
Сердегу переслідують щоніч.

«СКРОМНЯГА»

Давно він пише для малечі,
Книжки щороку випуска.
А власним діточкам, до речі,
Читає
тільки Маршака!

ЗАПОПАДЛИВИЙ

Цей поет не жде протекції.
Сам за діло, бачте, взявся:
Щоб скорить Парнас, до секції...
Альпіністів записався!

АВТОРУ ПУСТОПОРОЖНІХ ТЕКСТІВ

Ти стільки вже тих текстів наплотив —
Пустих, як міх, легких, мов пір'я птиці.
Май на увазі: є пісні без слів,
Пісні ж без думки — це, браток, дурниці.

ПРО ЮВІЛЕЙ ВІН МРІЄ...

Про ювілей він мріє цілий вік:
Хоч в ювілей очуня чоловік,
Бо критики в період ювілею
Його не будуть змішувать з землею!

ПЕРСПЕКТИВНИЙ ГРАФОМАН

Піввіку оббива в редакціях пороги
І так, дивись, на старість вийде в люди:
Ні, ні, іще не взяв за бороду він бога,
Але редакторів уже бере за груди!

ПОЕТУ N

Ти в Кисловодськ літав трудиться?
Це ж, друже, геніально!
Тепер в твоїх віршах водиця
Не проста — мінеральна!

ПИСЬМЕННИКУ II.

В Донбас він їздить, в Крим і на Карпати
Людські серця глаголом потрясать.
Він, кажуть, вміє добре виступати,
А книги... йому ніколи писать.

«СЛУЖИТЕЛЬ МУЗ»

Його піде не хвалять і не лають —
Не критик, не прозаїк, не поет.
Він з тих, які поетам помагають
Відносить... гонорари у буфет!

БРАКУЄ ДРІВНИЦІ

Є в нього «Волга», човен, дача
(Балкон підтримують атланти).
Є дітки, жінка не ледача.
Чого ж нема? Пусте — таланту!

«ШУКАЮЧИЙ» КРИТИК

Коли книжки маститого читає,
Шукає він, за що хвалить
колегу,

А молодого твір перегортає —
Шука, за що відгамселить
сердегу.

МІЖ ДВОХ ВОГНІВ

Зав — поет. Зам — прозаїк. В них книги і слава.
Лиш замзам їхній — критик — писать перестав:
Чортом дивиться зам, як похвалить він зава,
А напише про зама — їсть поїдом зав!

ПЕРЕДБАЧЛИВИЙ ПОЕТ

«Лежать книжки мої. Пожовкли вже від часу»,—
Поет наш бідний аж стогнав, журився
Та й... на бібліотекарці женився:
Хай хоч вона його книжки
«штовхас» в маси!

ОДИН ПОЕТ СЕБЕ ВТІШАВ...

— У мене книжечка чудова! —
Один поет себе втішав.—
Адже ніхто лихого слова
Іще про неї не сказав!

Розгадка тут, як те не кривдно,
До геніальності проста:
Було б те слово, та, як видно,
Ніхто ту книжку не чита!

КОЛИ РЕДАКТОР ВІТАЄТЬСЯ

Коли із тобою редактор вітається
І руку трясє — не радій, мов дитя:
Ачей в цю хвилину в газеті верстається
На твір твій розгромна стаття!

«ПІД ШОЛОХОВА»

— Для мене, — каже, — Шолохов — закон! —
І це не байка, ні:
Усі його книжки — як «Тихий Дон»
(По товщині!).

ВОЛОДИМИРУ БАБЛЯКУ

Авторові трилогії «Вишневий сад»

Гордиться він, і є від чого,
Адже, як розсудити строго,
«Вишневий сад» є тільки в нього
Та в Чехова.

І більш ні в кого!

ДМИТРОВІ БІЛОУСУ

авторові книжки «Лікарня в зоопарку»

Вік не ганьбив сатирикову марку,
Вік лікував людей він сміхом ревно.
Чому ж відкрив «Лікарню в зоопарку»?
Із звірами безпечніше, напевно!

ЛЕОНІДОВІ ВИШЕСЛАВСЬКОМУ

авторові «Зоряних сонетів»

По орбіті поезії,
мов на ракеті,
Третє літо він лине
на космосонеті.
І приходять до нього
визнання, відомість,
І сонети потроху...
втрачають вагомість.

ВІКТОРОВІ БАГРАНОВСЬКОМУ

(З нагоди виходу роману «Третнього не дано»)

Так би мовить, терціум нон датур!
Тільки як це розуміть, пробач?

Перший — автор, другий — це редактор.
Ну, а третій хто? Невже... читач?

ДЕМОНОВІ МУКИ

(На Ф. Ісаєва, який переклав «Демона» М. Ю. Лермонтова)

Тепер щоночі демон прилітає
І коло вікон у поета ходить:
— Чим я тобі не догодив, — питає, —
Що ти узявсь поему «переводить»?

ВАСИЛЕВІ КОЗАЧЕНКУ

авторові книжки «Блискавка»

Без грому, кажуть, блискавки немає.
Ця теза Козаченку — не указ.
Він видав «Блискавку» і дощ похвал збирає,
А грому критики і не було якраз!

ЮРІЄВІ КРУГЛЯКУ

авторові книжки «Сім пучок перцю»

Юрко, хоч сердься, хоч не сердься,
Скажу відверто я тобі:
На сто віршів сім пучок перцю —
Це малувато, далєбі!

ВАЛЕНТИНУ ЛАГОДІ

після виходу книжки «Натхнення»

Не продається вдохновенье...

А. С. Пушкин

О Пушкін! Ці рядки твої прегарні
Наш Лагода спростовує й сміється.
Адже його «Натхнення» у книгарні
За двадцять шість копійок продається!

1956—1966

З М І С Т

Пісня запоріжця. *Микола Нагнибіда* 3

ЛІРИКА

С т а л ь

Огнепоклонники	11
«То тишусь, немов дитина...»	13
«Цвіт опада...»	16
Запоріжжя	17
Криця (<i>Уривок</i>)	19
«Від пелюсткового засніжжя...»	24
«Історики, ви фактом цим не гребуйте...»	26
Моя галактика	28
«Вдень зірок не видно»	30

М і й Д н і п р о

«Вже по хвилях твоїх...»	31
«Нехай же всі про те почують...»	32
«Нам до душі його свобода...»	34
«У дні війни...»	35
«Повірте: я його не видумав...»	36
«Він вірші дегустує...»	38
Найземніша з поетес	39
«У цих словах така незвичність...»	41
«Слава — не плаття...»	43

«Буває часом вельми трудно...»	44
«Бурульок дзвін чи ксилофон це?»	46
«Про прапор нам мовить колір...»	47
«Ракети на галявині я бачу»	48
Величальна Павлові Поповичу	49
Шевченко	52
Стріли	53
«У поета серце зверху...»	55
«Чи лине в небі наш супутник...»	56
«І день і ніч немає сну мартенам...»	57
«Я обожнюю ранок...»	59
«Сині, сірі, карі очі...»	60
«А буде так!»	61
Куба	62
Обеліски	63
«Самі того не помічаючи...»	64
«Здавалось би, давно...»	65
«Відверто вам кажу...»	66
Бориспіль	67
«Серце — червоний клубок почуттів»	68
«Я над усе люблю...»	69
Робота	71
Шолохов	72
«Скрізь море й море...»	74
«Лівий берег скучає...»	75
Домна	76
Дезертир	77
Щастя	79
«У цім краю...»	81
Запорізькі ночі	82
«Спасибі, доле...»	83
«Сталевари мої...»	84
«Задивилася гребля...»	85
Кажани	86
«Знаю: гарно це...»	87
«Ні, ти не знаєш добре України...»	88

«Розливсь Дніпро...»	89
«Я бачив, як захоплено...»	90

Х л і б

«Хай ще не вмерли на світі прикроці...»	91
«У цвітінні, гейби в піні...»	93
«Відкрилоє ніч пухнаста...»	95
«Сонце пахне в січні...»	96
Берда (<i>Уривок</i>)	97
Триноги	104
«Це завше свято...»	105
«Леле, де це все взялося?»	106
«Зима прийшла...»	107
«З даху синьо закапало...»	108
Тополя	109
«Я так хотів би відповідь знайти...»	110
«То ніч була...»	111
«За вікнами — весна...»	113
«Мені здається часом...»	114
Святять хліб...	115
«Хвала природі...»	117
«Які дива чинить земля уміє!»	118
«Це вже весна»	119
«Душа — не цитра...»	120
«У сонця що не промінь...»	121
«На позолочених вервечках...»	122
«О рідна ниво!»	124
«Давно складаю оди...»	125
«Завжди нестямно рада...»	127
«С моря, що пахнуть чебрецями...»	128
«Знайомий степ...»	129
Соняшник	130
«Замовк мотор комбайна...»	131
«Хліба запнулись...»	132

«Сохне фартух на колодах...»	133
«Був мій батько — коваль...»	134
«Колоски ждуть променів...»	135
Катеринка	136
Інвалід	137
«Чи це нам повідала мати...»	139
«Уже тут зібрано врожай...»	140
Білоцерківка	141
Жайворонок	143

Л ю б о в

«Любімо тих...»	144
«Я їхав в армію...»	145
«В селі йдемо...»	146
«Хвалились хлопці...»	147
Малюнок	148
«Вже травою стежка заросла...»	149
Лірична жартівлива	150
«Грім себе у груди вдарив...»	152
«Природа ніби ждала чуда...»	153
Весілля	154
«Ходить вечір...»	155
«Попрошкував землею...»	156
«Трусять нам на плечі...»	157
«Любов — ніби вічний вогонь...»	158
«О ні, не давай мені серця...»	159
«Ми з тобою по стежині...»	161
Очі матері	163
Люди з двома серцями	164
«Стали каштани навдибки...»	165
Народилася донька!..	166
«Сині очі, русі коси...»	168

САТИРА Й ГУМОР

Наздогад буряків...

Як Смерть трохи дуба не врізала	171
Баба Несторка	174
Коли руки зайняті	176
Згадав (З американського гумору)	177
Викрутився	178
Автограф	179
В неділю	180
Коньяк для... причастя	181
Підіймальний кран	182
Сон	183
Вжив заходів	184

Таблетки сміху 185

Літературні щиглі 195

ПЕТР ПАВЛОВИЧ РЕБРО
Запорожская радуга
Лирика, сатира и юмор
(На украинском языке)

Видавництво «Дніпро»,
Київ, Володимирська, 42.

Редактор *С. М. Литвин*
Художник *І. А. Семенюк*
Макет та художнє редагування *В. В. Машкова*
Технічний редактор *Є. А. Зіскіндер*
Коректор *О. С. Назаренко*

Виготовлено на Київській
книжковій фабриці «Жовтень»
Комітету по пресі при Раді Міністрів УРСР,
Київ, вул. Артема, 23-а.

БФ 06472. Здано на виробництво 18/III 1967 р.
Підписано до друку 21/VII 1967 р.
Папір № 1. Формат 60×90^{1/32}.
Фізичн. друк. арк. 6,5.
Умовн. друк. арк. 6,5+1 вкл.
Обліково-видавн. арк. 4,389.
Ціна 62 коп. Замовл. 1118. Тираж 8000.